

A circular inset image showing a close-up, low-angle view of a modern building's facade. The building has multiple floors with white balconies and dark, perforated metal railings. The perspective is looking up, creating a sense of height and architectural detail.

Energija zajednice Vodič za općine

Finansirano putem Okvirnog programa Horizont
2020 Evropske unije

→ sccale203050.eu

Energija zajednice Vodič za općine

Novembar 2022

Autori: REScoop.eu, Energy Cities

Priznanja

Ovaj rad je objavljen u okviru projekta SCCALE 20 30 50, finansiranog od strane Horizon 2020 Okvirnog programa Evropske unije prema ugovoru o grantu br. 101033676. Željeli bismo zahvaliti partnerima projekta SCCALE 20 30 50 koji su dali veliki doprinos vodiču, i mnogim općinama i zadrugama koji su podijelili informacije i slike.

Odricanje od odgovornosti

Isključiva odgovornost za ovu publikaciju pripada autoru i odražava samo autorov stav. Evropska komisija i Agencija nisu odgovorne za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njima.

Ni konzorcij SCCALE 20 30 50 u cjelini, niti bilo koja pojedinačna strana, ne daju nikakvu garanciju da su informacije sadržane u ovom dokumentu spremne za korištenje takve kakve jesu, ili da je korištenje takvih informacija bez rizika i neće prihvatiti nikakvu odgovornost za svaki gubitak ili štetu koju pretrpi bilo koja osoba i/ili subjekt koji koristi ove informacije.

Izjava o originalnosti/izvornosti

Ovaj isporučeni materijal sadrži izvorni neobjavljeni rad osim ako je drugačije naznačeno. Priznanje o prethodno objavljenom materijalu i radu drugih izvršeno je odgovarajućim citatom, navodom ili oboje.

Kontaktirajte autore

Energy Cities: info@energy-cities.eu / www.energy-cities.eu
REScoop.eu: info@rescoop.eu / www.rescoop.eu

Indeks primjera

str. 08-09

Kontekst

str. 12-17

Uvod

str. 18-21

Poglavlje 01:

Povoljni propisi za energiju zajednice

str. 22-41

Poglavlje 02:

Angažman & doseganje

str. 42-52

Poglavlje 03:

Podrška u finansiranju projekata

str. 53-63

Poglavlje 04:

Dijeljenje osoblja i resursa

strane 64-69

Poglavlje 05:

Razvoj pratećih platformi, alata i programa

str. 70-77

Poglavlje 06:

Omogućavanje dijaloga između lokalnih aktera

str. 78-87

Poglavlje 07:

Pristup javnim lokacijama

str. 88-90

Poglavlje 08

Kupovanje električne ili toplotne energije zajednice

str. 91-95

Poglavlje 09

Sufinansiranje lokalnih projekata u zajedničkom vlasništvu

str. 96-97

Poglavlje 10

Postajanje direktnim članom zajednice obnovljive energije

str. 98-105

Dodatni resursi

str. 106-111

Indeks primjera

2

NASLOV	ZEMLJA	STRANA
Pravni okvir o izuzimanju energetskih društava iz tendera	Njemačka	25
CARES shema, efikasan nacionalni okvir u Škotskoj	Škotska	34
Otpadna toplota podatkovnog centra koja održava toplim susjedstvo Middenmeer	Nizozemska	37
Certifikat energetske efikasnosti povezan sa privatnim ili zajedničkim ulaganjem u obnovljive izvore energije	Belgija	38
Shema subvencija za zadružnu proizvodnju energije	Nizozemska	39
Obnovljivi grad ispred svog vremena	Njemačka	41
Flamanske općine žele sudjelovanje građana	Belgija	43
Vizualizacija ekonomskih procjena	Španija	48
Inspirativne con'Crete' kampanje	Grčka	51
Poster kampanja Balkanski solarni krovovi	Hrvatska, Srbija, Bosna i Hercegovina	53
Pripovijedanje za dobivanje široke medijske pokrivenosti	Hrvatska	53

2

NASLOV	ZEMLJA	STRANA
Nordijske zemlje zagrijane za općinske garancije	Danska i Norveška	56
Općinska garancija pokreće energetska zadrugu građana	Nizozemska	57
Pajopower finansira javnu LED uličnu rasvjetu	Belgija	59
Nezavisno razmišljanje u Frome seeds FRECo	Ujedinjeno Kraljevstvo	60
Razvojni fond pomaže u većim projektima	Nizozemska	62
Nacionalni fond za male općine za pokretanje projekata OIE	Italija	63
Hrvatske općine ugađaju grupama osoba	Hrvatska	64
Ecopower-ing (Eko-napajanje) dva grada	Belgija	68
KLIK pruža vrhunski uredski prostor	Hrvatska	69
Studenti energetske zajednice	Francuska i Belgija	70
Vidjeti znači vjerovati	Portugal, Hrvatska i Francuska	73
Na sunčanoj strani	Hrvatska	76
Platforma Energetske Zajednice	EU	76
Pariška klimatska akademija	Francuska	78

Indeks primjera

NASLOV	ZEMLJA	STRANA
Evropska građanska energetska akademija, EUCENA	EU	79
Stani uz mene	Španija	81
Učenje, planiranje, rad	Irska	82
Razvojna agencija ANKA promovira lokalna partnerstva	Grčka	83
Francuska veza	Francuska	84
Treneri energetske zajednice	Nizozemska	85
Potrebna je praksa	Nizozemska	86
Idemo se grijati	Belgija	87
Putokaz za klimatsku neutralnost	Belgija	88
Predvodnik srednje i istočne Evrope	Poljska	91
20 velikih vjetroturbin bez prigovora javnosti	Belgija	92
Pirenejska energija	Francuska	96
Sporazum o saradnji za općinsku školu	Grčka	97
Dvostruko više snage vjetra i učešća	Belgija	99

2

NASLOV	ZEMLJA	STRANA
Utrostručavanje napora za smanjenje energetske siromaštva na Kritu	Grčka	101
Hrvatske općine koje se izdvajaju iz gomile	Hrvatska	103
Posegnite za suncem	Francuska	105
Dva grada su doživjela nešto novo	Belgija	106

Energijska tranzicija mora biti pravedna i socijalna tranzicija koja prije svega koristi svim građanima, lokalnim zajednicama i lokalnoj ekonomiji.

KONTEKST

Pravedna i društvena energetska tranzicija

Kako bi energetska prijelaz na ekonomiju i društvo bez ugljika do 2050. uspio i suprotstavilo se klimatskim promjenama, Evropska komisija, Parlament i Vijeće država članica revidiraju evropsko energetske zakonodavstvo – postavljajući ambicioznije ciljeve i definirajući nove uloge, prava i dužnosti, posebno za građane i druge lokalne aktere.

U 2019. godini Paket čista energija za sve Evropljane¹ imao je za cilj staviti građane u središte energetske tranzicije i dati im pravo da proizvode, skladište, dijele, prodaju i troše energiju. Također je osigurao hiljade postojećih energetske inicijativa građana s definicijama i odredbama za: „zajednice obnovljive energije” u Direktivi o obnovljivoj energiji II² i „energetske zajednice građana” u revidiranoj Direktivi o unutarnjem tržištu električne energije³.

Rat koji je Rusija pvela protiv Ukrajine 2022. rezultirao je energetske krizom koja je mnogo više građana EU-a gurnula u energetske siromaštvo. Time je prijelaz postao još hitniji, a EU je naknadno revidirala ciljeve, alate i vremenske okvire (REPowerEU⁴).

Nakon krize izazvane virusom Covid-19, ogolila se krhkost sistema u kojem se strateške zalihe i usluge prebacuju na udaljena mjesta. S druge strane, energetske projekti zajednice pridonose lokalnoj otpornosti i mogućnosti stvaranja kratkih lanaca snabdjevanja ne samo za hranu nego i za energiju. Također je pokazala važnost razumijevanja klimatske krize kao jedne od mnogih hitnih situacija s kojima se gradovi moraju istovremeno suočiti.

Sada, kada su suočeni sa trenutnom energetske krizom, jasno je da su gradovi bili i ostali na čelu trenutnog upravljanja krizom i da je dobra lokalna uprava prednost u nesigurnim vremenima. To se može smatrati prekretnicom u tome kako institucije EU vide gradove. Kreatorima politike na svim nivoima postaje jasno da će energetske tranzicija uspjati samo ako je građani EU podrže ili još bolje: zahtijevaju. **Zato energetske tranzicija ne samo da mora povećati samopouzdanje, već mora biti pravedna i društvena tranzicija koja koristi prije svega svim građanima, lokalnim zajednicama i lokalnoj ekonomiji, a ne velikim komercijalnim igračima⁵.**

ENERGETSKA TRANZICIJA - JAČANJE LOKALNE EKONOMIJE I DRUŠTVA

Od suštinskog je značaja da se Evropa sada angažuje u ogromnim ulaganjima u energetske dostatnost⁶, efikasnost i proizvodnju obnovljive energije kako bi se zaustavila zavisnost od fosilnih goriva. Time bi se zaustavio odliv novca iz susjedstava, općina, regija, zemalja i EU u autoritarne režime u zemljama poput Rusije, Saudijske Arabije, Alžira i Azerbejdžana. Ključno u svemu tome je, međutim, da ulaganja u lokalne projekte obnovljive energije uglavnom vrše lokalni građani u saradnji sa općinama i lokalnim malim i srednjim preduzećima kako bi povrat ulaganja ostao lokalni i mogao akumulirati i ojačati lokalnu ekonomiju i društvo^{7,8}.

Primjeri širom Evrope⁹ da je to izvedivo postoje! Oni također pokazuju da je važno da građani saraduju s općinama i obrnuto. Najuspješniji energetske projekti zajednice u Evropi su oni u kojima grupe građana saraduju s lokalnim vlastima. Lokalne ili regionalne vlasti mogu sve dobiti od promicanja širenja energije zajednice na svom području i mogu pokrenuti nove inicijative. Međutim, uprkos sve većoj popularnosti koncepta širom Evrope, mnogi se gradovi još uvijek bore prijeći s ideja na djelovanje. Mnoge općine obavezale su se na energetske ili klimatske ciljeve, ali njihovo postizanje može biti izazovno. Ideje često dolaze lako, ali ostvariti ih sve je teže.

Vodič za općine - energija zajednice

Ovaj vodič će podržati općine da ohrabre i provedu saradnju sa energetske zajednicama, ili sudjelovanje u energetske zajednicama van javnih nabavki, ali uzimajući u obzir zahtjeve javnih nabavki i tenderski okvir. Također će pružiti primjere lokalnih pionira koji će potaknuti daljnje djelovanje.

Vodič za općine – energija zajednice će pružiti detaljnije informacije o samoj temi. Puno ovih informacija može se naći na web stranicama različitih mreža širom Evrope za progresivne lokalne vlasti koje žele biti dio energetske tranzicije, poput *Energy Cities* (Energetski gradovi)¹⁰. Drugi izvor informacija je web stranica REScoop.eu¹¹, Evropska federacija građanskih energetske zadruga i Platforme Energetske zajednice¹², čiji je domaćin REScoop.eu i koja okuplja sve zanimljive informacije, alate, najbolje prakse koje su razvijene u Projektima koje finansira EU o energetske zajednicama.

Općinski vodič projekta *Compile*, na primjer, opisuje kako lokalne vlasti mogu promovisati energetske demokratiju na lokalnom nivou i identificirane su četiri različite uloge koje općine mogu preuzeti u podršci razvoju energetske inicijativa u zajednici:

- **OPĆINSKI SPONZOR** U većini slučajeva istraženih u projektu *Compile*, općine nemaju aktivnu ulogu u investiranju ili izgradnji energetske zajednice.
- **OPĆINSKI IZVOĐAČ RADOVA** Ova uloga se odnosi na njihove strategije kupovine i ugovaranja.
- **OPĆINSKI SUVLASNIK** Općine mogu biti partneri i suvlasnici lokalnih projekata sa energetske zajednicom.
- **OPĆINSKO KOMUNALNO PREDUZEĆE** Općine imaju pravo sudjelovati u energetske zajednici i postati član ili dioničar.

Uloge 1,3 i 4 zahtijevaju direktnu općinsku akciju, dok uloga 2 uglavnom podrazumijeva indirektno djelovanje općina. Ove uloge su često pomiješane na osnovu političkih ciljeva općine.

Općinski vodič *mPOWER*³ ima malo drugačiji pristup i identifikuje tri ključne uloge koje općine preuzimaju, tj:

- **INICIJATOR** Gdje vodič istražuje priče o općinama koje su uspostavile inovativne nove energetske zajednice
- **STVARANJE POVOLJNIH USLOVA** Prikaz konkretnih primjera općina koje djeluju kao pokretači, stvarajući uslove za uspostavljanje energetske zajednice i također usvajanjem dugoročnih politika i ciljeva
- **RAD U PARTNERSTVU** Nadahnute smjernice za općine koje su uspostavile strateška partnerstva s postojećim energetske zajednicama, na primjer za razvoj lokalnih energetske tržišta, uvođenje programa energetske dostatnosti i učinkovitosti ili finansiranje projekata obnovljivih izvora energije na javnim zgradama.

Dok se općinski vodič *Compile* fokusira na ugovaranje jer je to uloga koja je najpristupačnija za manje evropske općine, a *mPOWER* vodič nudi inspiraciju i ideje za replikaciju svima koji imaju ulogu u općini, ovaj vodič se zasniva na poglavlju 7. Vodiča za energetske¹⁴, publikacije iz 2020. godine čiji su autori Friends of Earth Europe, REScoop.eu i Energy cities, koja pruža sveobuhvatne informacije i inspirativne studije slučaja iz preko četrdeset evropskih općina.¹⁵

Građani vide svjetlo (BE)

- Godine 2017. Leuven (BE) je želio potaknuti ulaganja u obnovljive izvore energije na lokalnom nivou i tražio je, putem javnog natječaja, strateškog partnera za stimulaciju energetske tranzicije – pro bono/besplatno. Suštinski zadatak strateškog partnera bio je da građanima ponudi priliku da finansijski učestvuju kroz lokalnu zajednicu – obnovljivih izvora energije. Ecopower¹⁶, energetska zadruga građana sa brojnim članovima u gradu, uz podršku konzorcijuma lokalnih nevladinih organizacija i kompanija aktivnih u energetskej tranziciji, pobijedila je na natječaju.

U maju 2017. partnerstvo je nazvano LICHT–Leuven (SVJETLO–Leuven na holandskom), predvođeno timom od 6 ljudi iz grada, Ecopowera i NVO Leuven 2030 (vidi poglavlje 6), uz podršku generalne skupštine inicijalnog konzorcija. Najprije se fokusirao na razvoj većih fotonaponskih instalacija u školama, javnim zgradama, stambenim blokovima, ali je također intenzivirao postojeće napore da se škole učine održivijima, pomogne domaćinstvima da izoliraju, ozelene svoje grijanje i instaliraju solarne panele i bojlere. Ubrzo je postalo jasno da je neophodno uključiti općine i manje gradove oko Leuvena (BE). Kada se razmišlja o mogućim vjetroelektranama ili proizvodnji bioplina iz otpada iz domaćinstva koji se može kompostirati, saradnja sa susjedima je od suštinskog značaja za glavni grad provincije Flandrija–Brabant (BE).

Uz podršku pokrajine flamanski–Brabant (BE) i kombinovanjem postojećih programa i projekata uspostavljen je dosljedan pristup za podršku svim općinama u pokrajini kako bi im se pomoglo da postignu ciljeve koje su sebi postavili potpisivanjem Sporazuma gradonačelnika i izradu svojih akcionih planova za održivu energiju i klimu. Ova inicijativa se zvala: LICHT Vlaams–Brabant; pristup je kasnije nazvan LICHT–pristupom prema kojem se 9 LICHT–grupa rayvilo u provinciji. Dobivena je podrška u tome kako uspostaviti, razvijati i održavati energetske zajednice, kao i kako tehnički i finansijski odabrati moguće projekte obnovljive energije. To je do sada dovelo do stvaranja 4 nove i vrlo aktivne građanske energetske zadruge: ECoOB¹⁷, Druifkracht¹⁸, NAVITAS Energie¹⁹ and Noordlicht²⁰.

UVOD

Kako započeti

SPORAZUM GRADONAČELNIKA I SECAP-i

EU Sporazum gradonačelnika je mreža hiljada lokalnih samouprava koje su se dobrovoljno obavezale na provedbu klimatskih i energetske ciljeva EU. Kako bi pretočili političko opredjeljenje u praktične mjere i projekte, od potpisnika Sporazuma se traži da podnesu Akcioni plan za održivu energiju i klimu (SECAP) u kojem se navode ključne akcije koje treba poduzeti.

Sve lokalne samouprave koje su potpisale Sporazum gradonačelnika obavezuju se na tri cilja:

- ▼ Ubrzanje dekarbonizacije njihovih teritorija,
- ▼ Jačanje kapaciteta za prilagođavanje neizbježnim utjecajima klimatskih promjena,
- ▼ Omogućavanje građanima da pristupe sigurnoj, održivoj i pristupačnoj energiji.

Web stranica Sporazuma²⁵ pruža informacije o lokalnim vlastima koje su potpisale inicijativu. Jedan od mnogo primjera je [klimatski plan](#)²⁶ **Genta (BE)**.

ARGUMENTI ZA PREVLAĐAVANJE POČETNOG OKLIJEVANJA

Često lokalne vlasti doživljavaju energetske projekte zajednice kao previše složene ili previše različite. Evo nekoliko argumenata koji mogu prevladati neke od unaprijed stvorenih ideja na početku.

ZAJEDNIČKA MISIJA

Povjerenje u zadruga i druge projekte usmjerene na zajednicu često se brzo gradi, a obje strane mogu postati dugoročni partneri, međusobno jačajući kapacitete. Kako su i zadruga i lokalne vlasti vođene misijom, a ne profitom, dugoročni ciljevi su zajednički. U Belgiji, na primjer, nekoliko općina i gradova, kao što su **Asse, Oostende, Leuven, Eeklo, Beersel (BE)**, su stekli stručnost i imali koristi od podrške građanskih energetske zadruga da razviju i aktiviraju svoj akcioni plan za održivu energiju i klimu.

ZAJAMČENE POGODNOSTI

Energetske sheme zajednice donose mnoge lokalne koristi pored doprinosa klimatskim ciljevima. Projekti koje su osmislile i provele energetske zajednice s jakim demokratskim strukturama upravljanja ne samo da smanjuju emisije CO₂, već doprinose i drugim strateškim ciljevima lokalne politike. Projekti kojima upravljaju lokalne zadruga ili neprofitne fondacije pomogle su lokalnim i regionalnim vlastima da:

- ▼ Poboljšati energetske efikasnost i smanjiti energetske siromaštvo, bilo kroz jeftinije tarife ili namjenske sheme za aktivno uključivanje i podršku ranjivim potrošačima²⁷
- ▼ Omoguće aktivniji oblik lokalnog građanstva, budući da ove inicijative potiču stanovnike da se osjećaju više uključenima i zabrinutijima za svoje susjedstvo, potičući ih da se uključe u druge održive aktivnosti kao što su urbana poljoprivreda, inicijative za recikliranje, kafići za popravke, zajednička mobilnost i tako dalje.
- ▼ Potaknuti lokalni ekonomski razvoj, jer projekti u vlasništvu članova lokalne zajednice mogu doprinijeti i do 8 (osam) puta više stvaranju lokalne dodane vrijednosti²⁸.

DUGOROČNA POLITIČKA OBAVEZA

Jedan važan prvi korak je osigurati da se lokalne vlasti obavežu na razvoj zajednice obnovljive energije, sa dugoročnim planovima i mapama puta. To može uključivati obećanja da se građani uključe direktnije u kreiranje energetske i klimatske politike (kroz organizaciju debata i dijaloga, pokretanje shema participativnog budžetiranja, itd.)

Lokalne i regionalne vlasti mogu također usvojiti konkretne dugoročne ciljeve vezane za proizvodnju energije, kao što je određeni cilj da se kvantificira kapacitet proizvodnje obnovljive energije u vlasništvu zajednice, u megavatima ili kao postotak, unutar određenog vremenskog okvira (**više primjera u Poglavlju 1**).

Političke obaveze mogu ići i dalje od energije. **Gradsko vijeće Edinburgha (UK)**²⁹, na primjer, obećalo je da će općenito podržavati zadruga. Zapravo, to se dešava na svim nivoima. Budući da Evropska komisija smatra zadruga kao dio [socijalne ekonomije](#)³⁰, to otvara svakakve mogućnosti za saradnju općina sa energetske zadrugama bez obzira na to da li njihovo uključivanje mora biti ponuđeno ili ne.

Postoje razni načini putem kojih lokalne vlasti mogu ili podržavati ili se direktno uključiti u razvoj **zajednica obnovljive energije (ZOE)**. U ovom vodiču fokusiramo se na nekoliko njih.

1. Povoljni propisi za ZOE

Propisi i subvencije koje podržavaju zajednice obnovljive energije u velikoj mjeri zavise od adekvatnog pravnog okvira na nacionalnom nivou. Kao što je već spomenuto, prema revidiranim direktivama EU iz „Paketa čista energija za sve Evropljane“ ili CEP-a³¹, zemlje članice moraju garantirati razvoj ovog okvira, nakon detaljne procjene mogućnosti i prepreka povezanih s ZOE u njihovoj zemlji. Od njih se također traži da izgrade kapacitete lokalnih vlasti u ovoj oblasti.

U planu REPowerEU, države članice se pozivaju da prenesu i provedu svoj poticajni okvir za ZOE kako bi im se pružila prilika da pomognu ubrzati energijsku tranziciju. Trenutno (jesen 2022.) nisu sve države članice ispravno transponirale pravni okvir EU. Srećom, lokalne vlasti imaju na svom raspolaganju neke alate za stvaranje povoljnijeg okruženja za razvoj ZOE na svom nivou.

Pravni okvir koji izuzima energetska društva iz natječaja (DE)

Njemačka je kasnila s prenošenjem svih odredbi za ZOE u direktivama Paketa čista energija (CEP). Prethodni pokušaj prije nekoliko godina da se definišu građanske inicijative za energiju (koje su imale povoljan tretman) potpuno su zloupotrijebili privatni komercijalni developeri, a prethodna njemačka vlada nije bila voljna na ponovni neuspjeh i opće nije transponirala tu stavku paketa. Trenutna njemačka vlada konačno je transponirala zakon u julu 2022.: ZOE se nazivaju 'Bürgerenergiegesellschaften' ili građanska energetska društva, koja mogu biti zadruga ili bilo koji drugi subjekt koji odgovara definiciji. Unutar ovog zakona nalaze se neke ključne odredbe koje se tiču natječaja koji je čest izazov za općine i ZOE u Evropi (**pogledajte poglavlje 7 za više primjera**). Ta građanska energetska društva bit će izuzeta od 1. januara 2023. od natječaja, u slučaju vjetra do 18 MW i u slučaju PV do 6 MW. Međutim, samo građanska energetska društva koja u prethodne tri godine nisu pustila u rad nijedno postrojenje iste tehnologije i (u slučaju PV) istog segmenta (bilo postavljeno na zemlju ili na krovu, svako iznad 1 MW) u prethodne tri godine imaju parvo biti izuzeti za određeni projekt iste tehnologije i istog segmenta.

Nakon korištenja izuzeća, građanskom energetskom društvu nije dopušteno ponovno izuzeće ili prijava na natječaj za istu tehnologiju i segment u sljedeće tri godine. Sažeti opis starog i novog zakona³⁷ nalazi se u službenom glasniku³⁸. Definicija je u §3 br. 15 i većina zahtjeva za izuzeće u §22b.

NACIONALNI OKVIRI ZA ZAJEDNICE OBNOVLJIVE ENERGIJE

SAVEZNI ZAKON

Uspostavljen je federalni poticajni okvir za zajednice koje koriste energiju vjetra na moru. Belgijski članovi REScoop-a dobili su sredstva za 'Sea2Socket' kako bi pripremili svoje sudjelovanje u novim koncesijama za vjetroelektrane na moru³².

FLANDRIJA

Prvi elementi regionalnog poticajnog okvira, spomenuti u „Energetskom i klimatskom planu 2021–2030”³³ uspostavljeni su od objave revidiranog „Pakta o lokalnoj energiji i klimi” sa [općinama](#)³⁴: jedan dodatni participativni projekat na 500 stanovnika do 2030., paket od 10 miliona eura (2022–2024) za projekte podjele energije i ZOE i grant REScoop federaciji u Flandrija za podršku ZOE.

GLAVNI GRAD BRISEL

Regionalni vlada u Briselu uspostavila je regionalnog „posrednika“ za dijeljenje energije i ZOE, koji djeluje kao služba za pomoć/ *help desk*. Ovaj ‘help desk’ namijenjen je pružanju pravne, tehničke i organizacijske podrške te stvaranju alata i metoda za pomoć u izgradnji energetskih zajednica. Usluga za zainteresovane je potpuno besplatna. Na snazi su smanjene mrežne naknade za dijeljenje energije. Dijeljenje energije i energetske zajednice također su pravno priznate u regiji Brisela.

Briselska Uredba razlikuje tri vrste energetskih zajednica koje se mogu uspostaviti u regiji Brisela:

1. Građanska energetska zajednica (eng. CEC) čija je posebnost da svaka fizička i pravna osoba (uključujući i velike kompanije) može biti članom. Međutim, vrijede strožiji uslovi za vršenje učinkovite kontrole nad zajednicom. Još jedna karakteristika je da aktivnosti koje provodi CEC mogu uključivati neobnovljive izvore električne energije (na primjer, kogeneracijska postrojenja na plin, na primjer). Konačno, ako CEC želi provoditi aktivnost dijeljenja električne energije, nužno mora posjedovati – kao pravna osoba – proizvodni pogon.

2. Zajednica obnovljive energije (eng. REC, bos. ZOE):

kao što naziv govori, REC mora nužno koristiti obnovljive izvore energije (fosilna goriva su dakle isključena). Što se tiče sudjelovanja u REC-u, velike tvrtke su isključene, a za mala i srednja preduzeća njihovo sudjelovanje u jednoj ili više energetskih zajednica ne može biti njihova glavna komercijalna ili profesionalna djelatnost. Članovi REC-a mogu biti i pojedinci i lokalne vlasti. U slučaju dijeljenja električne energije, REC mora nužno posjedovati proizvodni pogon.

3. Lokalne zajednica energije (eng. CEC): je briselska inicijativa, koja nije izričito spomenuta u evropskim direktivama, a koja ima za cilj da uslove vlasništva nad proizvodnim pogonima učini fleksibilnijim dozvoljavajući, na primjer, korištenje treće strane investitora i postojećih postrojenja za dijeljenje energije. Za razliku od CEC-a i CER-a, CEL može posjedovati proizvodni pogon, ali je također moguće da su jedan ili više njegovih članova sami vlasnici ili da imaju pravo korištenja proizvodnog pogona. Aktivnosti LEC-a su ograničene na obnovljive izvore energije. Za učešće u LEC-u važe isti uslovi kao i za REC, osim što član može biti bilo koja javna vlast, a ne samo lokalne vlasti.

VALONIJA

Valonska Uredba odobrena je u maju 2022., a provedbene uredbe se dovršavaju kako bi se osigurao funkcionalni okvir za energetske zajednice. U međuvremenu je finansiran niz pilot projekata za testiranje aranžmana dijeljenja u različitim scenarijima. U oktobru 2022. valonska vlada odlučila je o „Pax Eolienici”³⁵. Predviđa poticanje energije vjetra, a među ostalim mjerama obvezuje sve investitore vjetroelektrana da 24,9% vlasništva ponude općini i 24,9% građanima kako bi energetska tranzicija bila pravednija. Građanskim inicijativama također pruža regionalnog voditelja.

Nizozemski Sporazum o klimi propisuje da u slučaju projekata održive energije na kopnu mora postojati prostor za sudjelovanje stanovnika i poduzeća s tog područja. Ovi se sporazumi odnose na dvije faze procesa:

1. Faza javne politike U fazi razvoja i donošenja javne politike, lokalna ili regionalna vlast donosi odluke o projektima te gdje i kako će se oni realizovati. Te su odluke navedene u Regionalnoj energetske strategiji (eng. RES). Sporazum o klimi propisuje da građani moraju biti uključeni u ovaj proces donošenja odluka. Postavlja minimalni nivo sudjelovanja i savjetovanja kako bi se povećala aktivna uključenost građana, jer to pogoduje kvaliteti donošenja odluka.

2. Projektna faza U projektnoj fazi, inicijator projekta je odgovoran za organizaciju sudjelovanja. Stanovništvo i preduzeća na području projekta ne samo da utječu na njegovu izradu, već mogu i finansijski sudjelovati u projektu. Ovo sudjelovanje može imati različite oblike, poput suvlasništva, finansijskog sudjelovanja, prijenosa dijela prihoda u fond za zaštitu okoliša ili naknade za stanovnike. Sporazumi o sudjelovanju utvrđeni su kodeksima ponašanja i priručnicima za različite sektore. Sporazum o klimi izražava ambiciju da se postigne 50% vlasništva za stanovnike i preduzeća.

U Francuskoj su sve metropolitanske regije sada pokrivena mrežom 'posrednika' čija je uloga da podrže nastanak i pokretanje projekata. Pored toga, neka regionalna vijeća su provela posebne pozive za projekte koji su fokusirani kako na razvojnu tako i na investicionu fazu.

Na nacionalnom nivou, država je 2016. godine uvela participativni bonus u natječajima nacionalnih energetskih regulatora. Prvobitno dodijeljen u eurima, bonus sada znači da se elektroenergetskim projektima sa visokim udjelom lokalnog ili građanskog učešća dodjeljuje veći broj bodova kao dio kriterija odabira (3 do 5 bodova od 100 za participativnu dimenziju).

U novembru 2021. godine, nacionalna vlada se po prvi put službeno obavezala na kvantificirani cilj za povećanje energije zajednice u zemlji: 1 000 novih lokalno upravljanih projekata obnovljive energije trebalo bi da bude pokrenuto do 2028. godine. Međutim, da bi bila istinski efikasna, ova prekretnica bi se trebala dalje pretočiti u instrumente politike i mjere podrške kao dio sljedećeg višegodišnjeg energetskog programa Francuske (PPE)³⁶.

Grčka je 2018. godine postala prva zemlja EU koja je priznala ZOE kao pravna lica u zakonu 4513/2018, pružajući sveobuhvatan i robustan okvir koji je omogućio razvoj stotina ZOE širom zemlje. Međutim, zakon je nastao prije Paketa čiste energije za sve Evropljane, tako da relevantne EU direktive nisu u potpunosti transponirane u nacionalno zakonodavstvo stvarajući značajne distorzije kao što su malverzacije privatnih investitora; značajni troškovi, kašnjenja i birokratske procedure za postizanje priključka na mrežu; nedostatak svijesti. Kako bi se uhvatila u koštac s rastućim problemom malverzacije procesom od privatnih investitora, grčka vlada je krajem 2020 zamijenila Feed-in-Tarife aukcijama putem zakona 4759/2020. Slično, ZOE, koje prodaju struju na mrežu, ukinut je prioritetni pristup mreži.

Iako temelji za snažan energetske pokret zajednice postoje već godinama, nedostatak poticaja ili državne pomoći bio je značajna prepreka daljnjem razvoju pokreta.

U Hrvatskoj još nije uspostavljen poticajni okvir za REC/CEC. REC/CEC definicije službeno su uvedene u hrvatsko zakonodavstvo, ali u pogledu praktične osnove i stvarnog ekonomski održivog rada REC/CEC još uvijek postoje mnoga ograničenja koja su uključena u službenu zakonsku definiciju i administrativne korake potrebne za registraciju. Kao rezultat toga, gotovo godinu dana nakon uvođenja zakonskih definicija (krajem 2021.) u Hrvatskoj još uvijek nema REC/CEC-a.

CARES PROGRAM, EFIKASAN

NACIONALNI OKVIR U ŠKOTSKOJ

Local Energy Scotland upravlja učinkovitom Shemom zajednice i obnovljive energije, (eng. CARES³⁹) škotske vlade. Podržava zajednice da se uključe, sudjeluju i imaju korist od prijelaza energije na neto nultu emisiju i nudi niz finansijskih potpora lokalnim energetske projektima. CARES može podržati širok raspon projekata uključujući instaliranje obnovljivih tehnologija u zgradama zajednice, dobiti zajednice i zajedničko vlasništvo. Pruža paket podrške i zajednicama olakšava realizaciju njihovih projekata. Na primjer, da završi tehničku studiju izvodljivosti CARES može dodijeliti konsultanta zajednici koji će obaviti ovaj zadatak umjesto njih. Različite društvene organizacije i dobrotvorne organizacije ispunjavaju uslove za CARES podršku. Kandidati moraju biti konstituisane neprofitne distribucione organizacije zajednice, uključujući organizacije sa dobrotvornim statusom, koje su osnovane i djeluju u geografski definisanoj zajednici ili vjerskim grupama. Ovaj učinkoviti okvir za poticanje praćen je energetske ciljem Zajednice od 2 GW do 2030. godine, što se također odražava u lokalnim općinskim planovima i Nacionalnom energetske i klimatske planu (eng. NECP).

Posebni propisi o korištenju zemljišta ili gradnji

Lokalne i regionalne vlasti mogu usvojiti posebne propise vezane uz korištenje zemljišta ili gradnju koji pogoduju razvoju izvora energije u vlasništvu građana ili zajednice. Ovo bi moglo biti ključno za završetak projekata obnovljivih izvora energije zajednice. U belgijskoj regiji Flandrija nekoliko lokalnih i pokrajinskih vlasti odredilo je "urbane zone za vjetroturbine".

Ponekad to dovodi do sporova oko nadležnosti između različitih nivoa, kao što je ilustrovano primjerom **Eeklo-a (BE)** i **pokrajine Istočne Flandrije (BE)** (**vidi poglavlje 8**).

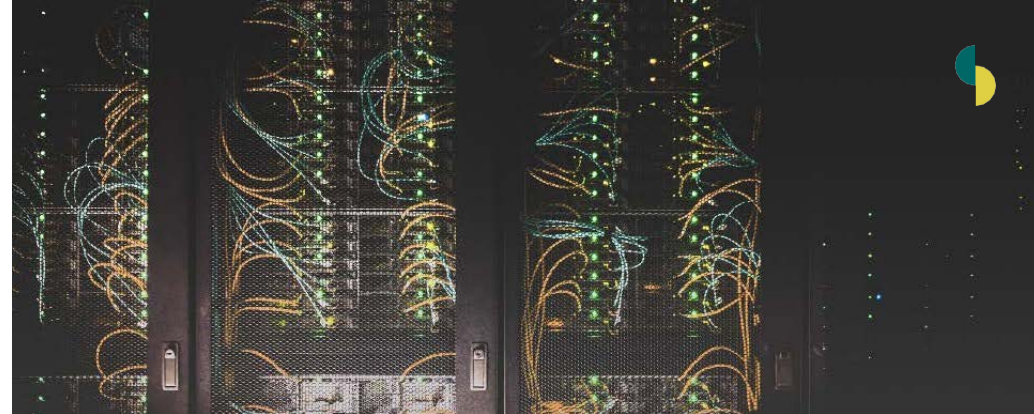
Obaveza povezivanja na najsavremenije mreže daljinskog grijanja i hlađenja

Za programere sistema daljinskog grijanja i hlađenja, bez obzira na to da li su javni, privatni ili kooperativni, obaveza povezivanja je važna mjera podrške jer je za održivost sistema daljinskog grijanja i hlađenja ključno da postoji visok stepen povezanosti zgrada u sistem.

U Francuskoj savezna vlada priznaje važnost daljinskog grijanja i hlađenja. Nedavno je revidirala svoju politiku⁴⁰ oko ovog pitanja. Ako se sistem daljinskog grijanja i hlađenja pridržava ili se prilagođava najnovijim standardima (npr. najmanje 50% obnovljive energije), može dobiti certifikat i smatra se 'klasificiranim'⁴¹. Kada je to slučaj, sve nove ili temeljito renovirane zgrade su obavezne da se priključe na sistem. Postoje stotine ruralnih i urbanih sistema koji su 'klasifikovani' u Francuskoj.

Jedan od njih je u Lucingesu (FR) u regiji Auvergne Rhône Alpes gdje je od 2018. građansko energetska društvo ForestEner izgradilo svoju prvu mrežu za grijanje u zajednici opskrbljenu lokalnim drvima, koja opslužuje komunalne zgrade i desetine domova⁴². Ovo ilustrira ogroman postojeći potencijal za razvoj mreža grijanja ili hlađenja u zajednici u Francuskoj.

U Nizozemskoj od 2012. gradsko vijeće **Amsterdama (NL)** ima ovlasti odlučiti da, u principu, svaka nova zgrada mora biti spojena na postojeću mrežu daljinskog grijanja ili hlađenja (ili onu koja će se izgraditi). Međutim, mogu se napraviti izuzeci ako vlasnik takve zgrade ispunjava barem iste prednosti energetske učinkovitosti i okoliša kao sistem daljinskog grijanja, pogledajte na primjer nedavnu odluku⁴³ za novi razvoj na Strandeilandu.

Otpadna toplota podatkovnog centra održava toplinu četvrti Middenmeer (NL)

Kada su 2015. neki ljudi u Amsterdamu (NL) saznali da otpadna toplota s klizališta u njihovoj četvrti može zagrijati 500 kuća, osnovali su građansku energetska zadrugu pod nazivom MeerEnergie⁴⁴. Od tada se puno toga dogodilo. Equinix, podatkovni centar, sada besplatno nudi otpadnu toplotu koja je dovoljna za grijanje 5 000 domova. Zadruga je narasla na više od 800 članova, a u bliskoj saradnji s gradom i DSO Firan postavlja se projekt toplinske mreže. Grad je 2020. iskoristio priliku obnove cesta u susjedstvu za postavljanje cijevi. Puno je rada (i vremena) uloženo u pronalaženje ispravnog pravnog načina za saradnje s gradom, posebno razvijanjem solidnog poslovnog slučaja uključujući tehničke, pravne i finansijske aspekte, u saradnji s DSO Firan (pogledajte poglavlje 6 za više primjera). Građanska energetska zadruga želi omogućiti stanovnicima naselja da postanu suvlasnici toplinske mreže. Razvijeni su različiti načini sudjelovanja. To uključuje članove koji ulažu i mogu očekivati povrat tokom vremena, kao i članove koji sudjeluju samo da bi imali pristup grijanju. To će biti polazište za druge inicijative o održivosti u susjedstvu, kao što je pružanje savjeta o energetska učinkovitosti i instalacije solarnih panela.

Certifikat energijske efikasnosti povezan s privatnim ili zajedničkim ulaganjem u obnovljive izvore energije

U Flandriji (BE) svaka nova ili temeljito renovirana kuća mora proizvoditi minimalnu količinu obnovljive energije. To se može uraditi ugradnjom solarnog bojlera, fotonaponskih panela, toplotne pumpe, kotla na toplotnu pumpu, bojlera na biomasu, priključenja na daljinsko grijanje, učešćem u projektu obnovljive energije ili kombinacijom navedenog. Sudjelovanje u projektu obnovljive energije energetske zajednice, stoga poboljšava ocjenu energetske efikasnosti u certifikatu o energetskej učinkovitosti (EPC) kuće⁴⁵.

Shema subvencija za zadružnu proizvodnju energije (NL)

Do aprila 2022. nizozemska shema podrške 'poštanskog broja' bila je namijenjena stanovnicima koji su željeli koristiti solarnu energiju, ali nisu imali raspoloživog prostora. Mogli bi osnovati zadrugu i investirati u solarni projekt koristeći javnu ili privatnu zgradu u blizini svog doma. Osim prednosti korištenja održive energije, sudjelovanje je rezultiralo smanjenjem poreza na energiju za sudionike. Od marta 2022. ova je shema zamijenjena shemom bespovratnih sredstava za zadružnu proizvodnju energije (SCE⁴⁶). Nova shema usmjerena je na kooperativne male kolektivne projekte solarne energije, energije vjetra ili hidroelektrana. Članovi zadruge su stanovnici i kompanije koje se nalaze u području poštanskog broja oko projekta. Zadruga dobiva subvenciju (**više o financiranju u poglavlju 3**) po proizvedenom kWh tokom 15 godina. U **Apeldoornu (NL)**, na primjer, projekt pod nazivom Het Kristal razvijen je uz pomoć SCE sheme na krovu parking garaže od strane lokalne građanske energetske zadruge deA. To je dalo priliku 16 domaćinstava koja ne mogu da instaliraju fotonaponske panele na svoj krov da investiraju u energijsku tranziciju: 168 solarnih panela od 335 Wp proizvode zelenu električnu energiju od oktobra 2020. Učesnici su mogli da kupe „Trenutne dionice“ od 260€. Očekuje se da će za 15 godina dobiti 31€ po trenutnoj dionici kroz račun za energiju kao povrat poreza – 447€ za 15 godina. Na raspolaganju su bile ukupno 204 dionice, a proizvodnja se procjenjuje na 50 MWh/godišnje, što je dovoljno za oko 20 prosječnih nizozemskih domaćinstava.

Dugoročne općinske politike i ciljevi

Mnoge općine u Evropi nisu te sreće da imaju podršku nacionalnog ili regionalnog zakonodavstva za poticanje energije zajednice. To nije spriječilo neke gradove da napreduju uključivanjem vlastitih dugoročnih ciljeva i ciljeva vezanih uz energiju zajednice u lokalne mape puta ili akcijske planove.

Na primjer, u maju 2021., Fondacija za klimu i energiju **Valencije (ES)** objavila je novi cilj politike: uspostaviti sto ZOE u gradu do 2030. godine.

U **Leuvenu (BE)** u poglavlju Plana za 2030. o stvaranju zelene energije navodi se da će se „osnovati lokalna energetska zadruga koja će ulagati u lokalnu proizvodnju u Leuvenu i izvan njega. Cilj je da se najmanje 40% domaćinstava u Leuvenu pridruži do 2030⁴⁸.”

U Akcionom planu za održivu energiju i klimu (SECAP) **Eurometropole Strasbourg (FR)** postoji konkretan cilj o dostizanju 40% obnovljive energije do 2030. i najmanje 1 MWc (6 000 m²) instalirane solarne energije u vlasništvu zajednice 2030.

Obnovljivi grad ispred svog vremena (DE)

Još 2008. godine, **Saerbeck (DE)** je postavio cilj da postane nezavisan od dobavljača energije i osigura da cjelokupno energetske napajanje za porodice, preduzeća i javnu rasvjetu bude bazirano na lokalno proizvedenoj obnovljivoj energiji do 2030. godine.

Danas je preko 400 fotonaponskih sistema instalirano na krovovima privatnih kuća, a 350% vlastitih energetske potreba zajednice se isporučuje iz obnovljivih izvora energije uključujući 7 vjetroturbina, 2 postrojenja na biogas i bioenergetski park kapaciteta 29 MWh⁴⁹.

Foto: Henrik Dolle

Načinite memorandum o razumijevanju

Memorandum o razumijevanju (MoR) može definisati uslove saradnje između općine i grupe u zajednici. Memorandum o razumijevanju je nepravna obaveza koja jasno utvrđuje očekivanja i odgovornosti svakog partnera u pogledu zajedničkog cilja, kao što je projekat obnovljivih izvora zajednice.

To je bio izbor **Općine Pirot (Srbija)**, već dobro poznate po svom radu na uspostavljanju solarne elektrane⁵⁰. Općina je u maju 2022. potpisala Memorandum o razumijevanju s Elektropionirom, pionirskom ZOE osnovanom 2019. godine⁵¹. Udružili su snage kako bi na krovove Općinskog centra Temska u selu Temska i Doma kulture u selu Dojkinci postavili solarne elektrane, približne snage od po 5 kWp. Projekat je započeo kampanjom grupnog finansiranja 21. juna⁵².

Flamanske općine žele sudjelovanje građana (BE)

U Flandriji (BE) 269 od 300 gradova i općina potpisalo je Sporazum gradonačelnika i ima Akcioni plan za održivu energiju i klimu (SECAP) u kojem izražavaju svoju ambiciju da smanje potrošnju energije i emisije CO2 na svom teritoriju.

Kako bi postigli ovaj cilj, znaju da je ključno uključiti svoje građane, škole i mala i srednja preduzeća ne samo u energijsku efikasnost, već i u 'iskopavanje' potencijala obnovljive energije u njihovoj općini. Sve je više općinskih vijeća svjesno da su ZOE najprikladnije za to. Mnogi već donose odluke vijeća i tako šalju poruku svim nosiocima većih projekata obnovljivih izvora energije u općinskim granicama.

Poruka da Vijeće želi da se određeni postotak (obično 50%) vlasništva podijeli sa građanima i lokalnim malim i rednijim preduzećima. Ove odluke još nisu pravno obavezujuće, jer za to je potrebna uredba na nivou Flamanskog regiona, ali su i poruka samom regionu, da ga u budućnosti učini pravno obavezujućim. Da bi to ilustrovalo, sredinom 2019. godine, vijeće **Geraardsbergena (BE)** donijelo je odluku⁵³ kojom će:

1. Podržati potrebu za izravnim sudjelovanjem svojih građana u velikim projektima obnovljive energije kao članovi energetske zadruge.
2. Nastojati unutar općinskih granica imati najmanje 50% izravnog sudjelovanja kroz energetske zadruge građana.
3. Staviti najmanje 30% bodova za dodjelu tendera (**pogledajte poglavlje 8 za više primjera**) za korištenje vlastitih osnova na ponuđeni postotak lokalnog finansijskog sudjelovanja uz tradicionalne kvalitativne i kvantitativne kriterije dodjele.
4. Odlučiti da bi razvojni sektori trebali kreirati slične prilike za direktno sudjelovanje putem energetske zadruge i na drugim poljupravnim i javnim osnovama.

2. Angažman i dosezanje

Danas mnogi ljudi još uvijek ne znaju šta je energija zajednice i koje koristi može ponuditi u zajedničkom rješavanju klimatskih promjena.

Širenje riječi o energiji zajednice važan je aspekt vođenja tranzicije ka energetske demokratiji, a na čelu ove tranzicije na lokalnom nivou, općine, imaju važnu ulogu. Gradovi imaju platformu, vidljivost i legitimitet za edukaciju o energiji zajednice, širenje svijesti o novim projektima i uključivanje građana u pokret.

Razumijevanje i slušanje zajednice

Lokalne vlasti imaju važnu ulogu u poticanju stanovnika i aktera na djelovanje. Za to im je važno slušati, razmotriti kako zajednica reaguje na komunikacijske aktivnosti i prilagoditi projekat u skladu s tim. Dakle, kada je u pitanju komunikacija, lokalne vlasti su u dobroj poziciji da iskoriste opće utiske lokalnog stanovništva o projektu i integrišu ove povratne informacije u sam projekat.

Prvi korak ka izgradnji i optimizaciji povjerenja među stanovnicima je pravilno razumijevanje zajednice. Ovo je ujedno i prvi korak ka razvoju dobre strategije komunikacije i angažmana.

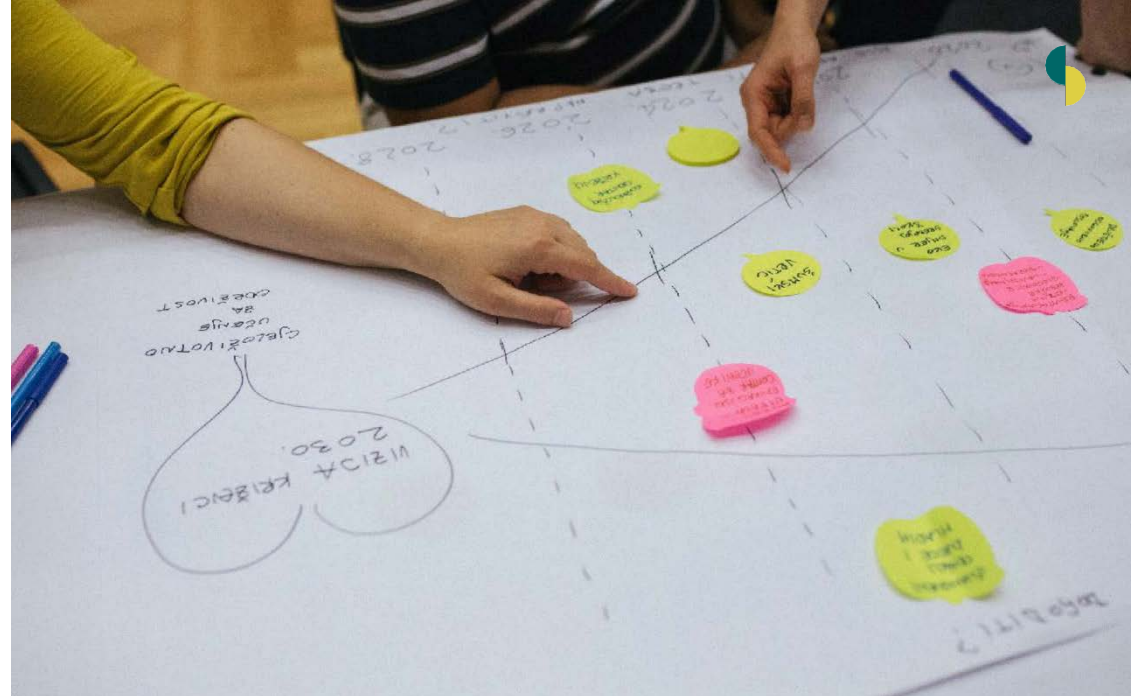

Foto Gradsko Vijeće Križevci

Komunikacijski planovi i ciljna publika

Da bi se promovirao veliki projekat ili inicijativa koja uključuje ljude i pomaže u razumijevanju potencijala i važnosti, potrebno je izgraditi efikasne komunikacijske strategije. Dobra komunikacijska strategija počinje s jasnim komunikacijskim ciljevima, izgrađenim oko jasno definirane misije i vizije. Da bi se osiguralo da su energetske akcije u zajednici koje preduzima lokalna uprava poznate, grad i općina treba da:

- ▼ **Postave cilj:** tj. više ljudi (broj ili %) treba biti svjesno prijekata ZOE
- ▼ **Odaberu instrument za praćenje:** tj. anketu građana koja se provodi prije ili nakon komunikacijskih akcija
- ▼ **Definišu indikatore:** tj. procenat pozitivnih odgovora.

Nakon jasno definiranih ciljeva, drugi je korak identificiranje ciljane publike: kome se obraćate? Koje bi ljude ili organizacije mogli ili trebali potaknuti da budu aktivniji? Informacije o ciljanoj publici mogu se prikupiti kroz intervjue, grupe za raspravu i lokalne ankete. S tim informacijama mogu se razviti mape aktera ili generičkih osoba, koje će pomoći ne samo u komunikacijskim aktivnostima, već i u provedbi samog projekta.

Inicijativa URBACT razvila je dobar alat za mapiranje zainteresovanih strana. Ovaj alat EKOSISTEM MAPE AKTERA⁵⁴ ima za cilj identifikaciju i mapiranje zainteresovanih strana na osnovu sektora i nivoa važnosti.

Za više informacija o tome kako implementirati uspješnu komunikacijsku strategiju, pogledajte Vodič za komunikaciju o energiji zajednice⁵⁵ koji su razvili REScoop.eu i Energy Cities.

Razvijanje strategije angažmana

Angažman sa članovima je neophodan za stvaranje i zadržavanje energetske zajednice. To je ključni element koji razlikuje ZOE od tradicionalnih energetske kompanije koje funkcionišu po principu „odozgo prema dolje“. Da bi osigurala uključenost članova, ZOE treba da istraži različite pristupe angažmanu, na osnovu interesa i nivoa uključenosti članova. Ovi pristupi mogu se kretati od razmjene informacija i konsultacija tokom faze konceptualizacije projekta, do poticanja aktivnog sudjelovanja kao što je saradnja i osnaživanje tokom implementacije i rada projekta. Gradovi mogu pomoći osigurati ovu uključenost detaljnim razumijevanjem zajednice, njenih motiva i potreba. Upoznavanje s potencijalnim članovima ključno je prije primjene specifičnih alata i tehnika angažmana, inače aktivnost možda neće imati željeni učinak.

COMMUNITY ENERGY COMMUNICATIONS GUIDE

SPREAD THE COMMUNITY ENERGY WORD!

Ljudi se pridružuju ZOE iz različitih razloga. Dobra je ideja segmentirati publiku i vizualizirati različite profile prema povezanoj motivaciji, kako bismo znali kako učinkovito komunicirati sa svakim od tih profila.

- ▼ **Finansijski poticaj:** neki se ljudi pridružuju ZOE iz finansijskih razloga kao što su niski troškovi energije i/ili zbog dividendi. Za ovu vrstu profila važno je pružiti transparentne i pouzdane informacije o aktivnostima zajednice kako bi se osigurala kontinuirana uključenost.
- ▼ **Normativni poticaj:** mnogi se ljudi pridružuju ZOE zbog brige za okoliš i potrebe da budu dio rješenja. Publikacije i aktivnosti na društvenim mrežama koje ističu položaj zadruge u javnoj energetske raspravi dobri su načini da se članovi s ovim profilom zadrže angažovanim i povezanim.
- ▼ **Afektivni poticaj:** drugi se pridružuju ZOE iz emocionalnih razloga zbog povezanosti s ciljevima i temeljnim vrijednostima ZOE i snažno vjeruju da ta zajednica pridonosi tranziciji i energetske demokratiji. Kako bi članovi s ovim profilom ostali angažovani, važno je uspostaviti grupne komunikacijske kanale, gdje članovi mogu razmjenjivati informacije i osigurati da, kao na generalnim skupštinama, svi imaju jednak glas u ovim grupnim razgovorima.

Vizualiziranje ekonomskih procjena (ES)

Podržavajući napore za uspostavu ZOE Castellón – L’Oliveral u Valenciji (ES), Fondacija za klimu i energiju Valencije pokrenula je komunikacijsku kampanju kako bi pomogla u širenju interesa i regrutiranju članova na osnovu finansijskih poticaja. Kampanja je osmišljena kako bi pružila jasne i individualizirane informacije o ekonomskim prednostima koje bi članovi lokalne zajednice ostvarili ulaskom u ZOE. Zaklada je izradila grafikon koji sadrži izračun procjene mogućih ostvarenja energijskih i ekonomskih ušteda, ulaganja i perioda povrata. Oni su zasnovani na mogućim udjelima instalacije i trendu potrošnje domaćinstva, ovisno o profilu domaćinstva. Na ovaj način, članovi susjedstva mogu identificirati gdje se nalaze na grafikonu, kako bi imali jasnu predstavu o tome šta bi trebalo biti optimalno učešće, kao i ekonomske koristi koje bi ostvarili. Osim toga, postavljeno je ograničenje od 500 metara za učešće u ZOE, tako da je Fondacija osmislila i mapu koji omogućava ljudima da provjere da li su unutar ili izvan ograničenja radijusa.

Ovi materijali – procjena investicije i mapa – prezentirani su i podijeljeni tokom javne prezentacije projekta. Uz ove dvije folije podijeljen je i informativni list o projektu, kojim se ljudima pojašnjava kako se uključiti i koji su bili koraci za sudjelovanje. Zahvaljujući ovim informacijama, projekat je izazvao veliko interesovanje. Kako bi uvjerala sumnjive slučajeve, Fondacija je otišla korak dalje i pojedinačno procijenila slučajeve, uz nekoliko opcija ulaganja, kako bi mogli odlučiti koja je opcija najbolja za njih. Na kraju, svaki učesnik je imao svoju individualnu studiju, tako da su svi u ZOE došli sa istim nivoom znanja.

Fotot: Valencia Clima y Energia

Slušanje zajednice za mnogo učinkovitije pripovjedanje

Pripovjedanje može biti važan način da se približite zajednici, uvjerite ih u dobrobiti energije zajednice i postepeno stvorite nove perspektive u društvu. Prilikom izrade priče, stvorite suosjećanje s likom i situacijom, na taj način nadahnjujući i polagano mijenjajući sisteme vjerovanja pomažući ostvarivanju društvene promjene.

Dobri pripovjedači ostaju vjerni svojoj publici i misiji. Da bi lokalne vlasti širile glas o energiji zajednice, moraju znati ispričati dobre priče unutar pokreta. Za to je ključno sudjelovanje općina u ZOE. Uključiti se u projekat ZOE znači postati dobar slušatelj. Pažljivim slušanjem važno je razumjeti šta publika zna i do čega joj je stalo te naučiti osmisliti priču s emocionalnim lukom koja će odjeknuti kod publike.

Objašnjavanje procesa i rješavanje nedoumica

Kako bi se pomogao rast pokreta energetske zajednice u gradu, energetska pismenost ključni je element koji treba uzeti u obzir. Što se više ljudi bavi aktivnostima vezanim uz energiju, više se znanja akumulira o cjelokupnom energetskom sistemu. Lokalne vlasti mogu biti ključne u podržavanju energetske pismenosti. Viđene kao pouzdan igrač, lokalne vlasti trebale bi iskoristiti ovo povjerenje kako bi fokusirale komunikacijske aktivnosti na **objašnjavanje procesa, olakšavanje dijaloga (više u 6. poglavlju) i rješavanje nedoumica** lokalne zajednice.

Podizanje svijesti

Kampanje podizanja svijesti jedan su od najučinkovitijih načina za stvaranje javnog interesa, educiranje zajednice o misiji, objašnjenje zašto je to važno i pokazivanje pristicama kako da se uključe. Nemaju svi isti nivo svijesti: važno je informisati ljude o osnovama energije zajednice.

Ljudi će sudjelovati u kampanji podizanja svijesti zbog privlačnosti misije, stoga držite poruku misije kampanje fokusiranom. Pokret za energiju zajednice ima mnogo saveznika: maksimalno iskoristite tu prednost razmišljajući o tome koje mreže da kontaktirate kako biste pomogli i podržali organizaciju i kampanju podizanja svijesti.

Na primjer, **Gradsko vijeće Pariza (FR)** pomoglo je lokalnoj mreži ambasadora Les Economies58 da podigne svijest o njihovoj inicijativi, šireći svoje aktivnosti gradskim kanalima u više navrata. Ovi kanali pomažu inicijativama u nastajanju kao što je Les Economies da regrutuju nove članove, promovišući svoje događaje otvorene za javnost u gradskom biltenu Volontaire du Climat, koji se šalje grupi Parižana zainteresovanih za sudjelovanje u akcijama ekološke tranzicije.

Mediji & štampa

Lokalne vlasti također će vjerojatno uspostaviti veze s medijima i štampom koje bi mogle dodatno povećati vidljivost projekta energetske zajednice i olakšati njegovo ponavljanje u drugim kontekstima.

Inspirativne 'conCrete' kampanje (GR)

Na **Kreti (GR)**, **Minojska Energetska Zajednica**, dobitnik nagrade EUSEW 2022. u kategoriji lokalnog djelovanja, vodila je kampanju povezujući trenutnu energijsku krizu s potrebom građana za proizvodnjom energije. Zbog toga se predsjednik energetske zajednice pojavio na popularnoj radio stanici na ostrvu u dvosatnom intervjuu u zimu 2021., koji je izazvao veliki interes publike. Minojska Energija, kao i stotine lokalnih građana, također se mogu pohvaliti kao članovi 3 lokalne općine i regionalne vlasti Krete (više u 10. poglavlju). Neke općinske zgrade sada mjere svoju potrošnju električne energije energijom proizvedenom iz zajedničkog solarnog parka. Ova je kampanja izazvala širok interes javnosti budući da se radi o nastojanju da se smanje općinski troškovi, a istovremeno promoviše dekarbonizacija. U jesen 2022., svi akteri koji su sudjelovali započeli su veliku informativnu kampanju prema stanovnicima ostrva Krete, naglašavajući kako ušteda energije i zajednička vlastita potrošnja mogu značajno smanjiti troškove energije, a istovremeno smanjiti energijsko siromaštvo.

Foto: Minojska energetska zajednica

Korištenje gradskih kanala i mreža

Gradovi imaju pristup mnogim 'službenim' kanalima za širenje svoje poruke. Od biltena do časopisa, web stranica ili direktne pošte, komunikacija s 'gradskim pečatom' vjerovatno će dobiti veću pažnju. Korištenje gradskih kanala za promociju i širenje informacija o projektu zajednice, pojašnjenje kako se uključiti, može pomoći u procesu zapošljavanja za projekt tako što će se doseći šira publika. Ovo je posebno korisno za nove projekte i zajednice koje još nisu uspostavile vlastite komunikacijske kanale ili izgradile sljedbenike. Čak i za etabliranije zadruge, komunikacija putem općinskih kanala može pomoći u širenju njihove uobičajene publike. Dostupne su mnoge opcije u pogledu platformi i kanala, koje se mogu odabrati ovisno o ciljanoj publici, budžetu i ciljevima:

- ▼ **Digitalne komunikacije:** društveni mediji, web stranice, online sastanci.
- ▼ **Štampa:** lokalna štampa, brošure, leci i poster, pisma.
- ▼ **Osobna komunikacija:** radionice i obuka, događaji umrežavanja, kućni posjeti i telefonski pozivi i tribine.

U **Gentu (BE)**, gradski časopis i web stranica su u više navrata objavili vijesti o projektima ZOE⁵⁹, šireći svijest o mogućnostima sudjelovanja građana i ulaganja u takve projekte.

Za uspješnu komunikaciju, također je važno doći do drugih lokalnih aktera u različitim sektorima ili srodnim inicijativama koje bi mogle pojačati poruku. Lokalne vlasti imaju široku mrežu partnera (univerziteta i preduzeća) i kolega koje mogu podržati putem promocije 'od usta do usta' ili čak na direktniji način. Stvaranjem veza i mreža lokalne vlasti mogu pomoći ZOE da pronađu nove partnere, kao i da steknu znanje ili direktnu podršku drugih ljudi (**pogledajte poglavlje 6 za više primjera**).

Kampanja za solarnu energiju (HR, RS, BA)

Balkanski solarni krovovi je projekat koji podržava gradove Poreč (HR), Mostar (BA) i Kragujevac (SRB) da inspirišu druge općine u regionu Zapadnog Balkana da povećaju instalaciju solarne energije. Ovo se radi kroz izgradnju kapaciteta i obuku za općinske i gradske administracije, kao i podršku komunikacijskim paketom, uključujući online alat za pravljenje postera za promociju javnih i privatnih solarnih instalacija u lokalnim zajednicama. Osim štampanih medija, kampanja će uključivati takmičenje i široki domet na društvenim mrežama i drugim medijima počevši od gradskog nivoa.

Križevci (HR) su podržali Zelenu energetska zadrugu (ZEZ) u inovativnoj kampanji grupnog finansiranja mikro kredita (**više u poglavlju 3**) za dvije solarne elektrane. Ukupna investicija od 50 000€ prikupljena je za 10 dana za prvu elektranu i 2 dana za drugu. Građani investitori, davaoci mikro kredita, ostvaruju godišnji povrat na investiciju u iznosu od 3,5 ili 4%, u zavisnosti od izabranog pogona. Uspjeh ove kampanje je dobrim dijelom zagarantovan širokom nacionalnom i lokalnom medijskom pokrivenošću, korištenjem priča i uvjerljivih vizualnih sadržaja, u čemu su bili vrlo prisutni gradonačelnik i građani. ZEZ je blisko saradivao s Križevcima (HR), koji su održali dvije javne informativne sesije za stanovnike i aktivno komunicirali o projektu u lokalnim medijima, osiguravajući da građani budu uključeni. Zbog velikog entuzijazma za obnovljive izvore energije, projekat je privukao veliko interesovanje i pokrivenost medija i imao koristi od pokrivenosti čija je vrijednost procijenjena na 150 000€.

Foto: Projekat Balkanski solarni krovovi

Pokretanje lokalne mreže ZOE (ES)

U septembru 2022. **Valencija (ES)** i Gradska fondacija Valencije za klimu i energiju organizovali su događaj kako bi okupili nove ZOE iz cijelog grada. Cilj ovog događaja bio je da inspiriše i ohrabri nove inicijative predstavljanjem naprednijih slučajeva, istovremeno pružajući prostor građanima da podijele svoje ideje, svoje potrebe i da objasne svoje inicijative. Ovaj sastanak bio je prvi korak prema poticanju stvaranja mreže ZOE nakon što ove inicijative postanu zrelije, s ciljem promicanja učenja među kolegama. Putem ove mreže, grad će također moći čuti i prikupiti potrebe ZOE u nastajanju i pronaći rješenja iz javnog i privatnog sektora. Također, ova vrsta događaja je ohrabrujuća za energetske zajednice u nastajanju jer pokazuju podršku i posvećenost općine da im pomogne da uspiju.

Foto: Valencia Clima y Energia

3. Podrška u finansiranju projekata

Jedna uobičajena prepreka sa kojom se suočavaju ZOE je pristup kreditima. **Lokalne i regionalne vlasti mogu biti ključne u osiguravanju garancija za finansijske institucije. Osim suinvestiranja (poglavlje 9) ili finansijskog sudjelovanja u ZOE (poglavlje 10) putem kapitala koji može uvjeriti neodlučne investitore dajući dodatni kredibilitet i legitimitet projektima, lokalne vlasti također mogu obezbijediti osnovno finansiranje ili biti kanali za nacionalne programe podrške.**

Osim toga, oni također mogu posvetiti posebne budžetske linije za podršku grupama u zajednici na svakom koraku, od početne faze izvodljivosti i planiranja do stvarnih ulaganja u infrastrukturu. **To je, na primjer, slučaj uspješne sheme CARES (cijeli primjer u 1. poglavlju) u Škotskoj i za Frome (UK).** Za općine koje pružaju pomoć i savjete novonastalim ZOE postoje tri vrlo dobra finansijska vodiča koja su nedavno objavljena. Prvi je vodič za financiranje izrađen u okviru projekta Compile⁶⁰, napravljen da vodi ZOE u tome kako razviti plan finansiranja. Drugi je finansijski vodič koji su naručili Friends of Earth Europe⁶¹ koji osvjetljava trenutni krajolik mogućnosti finansiranja te prepreka i prilika svojstvenih ovim dostupnim modelima. Posljednji je SCCALE203050 Financijski vodič o ZOE s dostupnim informacijama o temama kao što su razlika između vlasničkog i dužničkog finansiranja, odnos između finansiranja i vlasništva. Najčešće sheme finansiranja opisane su i ilustrirane pričama različitih energetskih zajednica koje su ih uspješno koristile.

Općinska garancija za finansijske institucije

Za projekte ZOE koji zahtijevaju velike iznose kapitala za ulaganje u infrastrukturu kao što su sistemi daljinskog grijanja, općinska garancija je ključna za dobijanje boljih uslova za kredite.

Nordijske zemlje zagrijane za općinske garancije (DK, NO)

U Danskoj postoji sada poznati i dobro dokumentovani primjer s **ostrva Samso (DK)**, gdje je daljinsko grijanje pretežno u rukama 50 subjekata u općinskom vlasništvu i 340 zadruga. Ovdje društvo u vlasništvu potrošača u Ballen-Brundbyju je zadruga (coop) s ograničenom odgovornošću. Članovi posjeduju i upravljaju zadrugom. Zadruga mora biti od najveće moguće koristi članovima, a ne donositi najveći profit. U zadrugi svaki član ima jedan glas, nezavisno o visini ulaganja.

Općinsko vijeće Samsaa garantovalo je hipotekarne kredite kojima se finansira stanica za daljinsko grijanje u Ballen-Brundbyju. Ovo je uobičajeno u Danskoj i Norveškoj gdje je **Kommunalbanken Norway (KBN)** agencija za finansiranje lokalne vlade ili banka obveznica koja je u 100% vlasništvu Kraljevskog ministarstva lokalne uprave i regionalnog razvoja u ime Kraljevine Norveške. KBN može kreditirati preduzeća koja imaju garanciju općine ili okruga. To omogućava klubovima, udruženjima (uključujući i ZOE) da dobiju jeftinije kredite⁶².

Općinska garancija pokreće građansku energiju kroz energetske zadrugu (NL)

U nizozemskom eko-okrugu EVA-Lanxmeer u **Kulemborgu (NL)** odabran je kolektivni sistem daljinskog grijanja s pitkom vodom kao primarnim izvorom topline. Opskrba pitkom vodom u vodnom bazenu Vitens zimi se hladi za grijanje kuća, stanova i privrednih zgrada u okrugu.

Toplina se dobiva u toplinskoj stanici građanskog energetskog društva **Thermo Bello**⁶³, koja je izgrađena uz bazen čiste vode Vitens. Thermo Bello je u rukama susjedne energetske zadruge kojoj se isporučuje toplotna energija. Zadruga je koristila općinsku garanciju za dobivanje bankovnog kredita za finansiranje početne faze u 2008. godini.

Nakon 13 godina došlo je vrijeme da se zamijeni izmjenjiva toplotna pumpa i nadogradi sistem. U 2021. godini zadruga je finansirala te radove kombinacijom bankarskih kredita, kapitala građana i sopstvenim kapitalom. Od banke su dobili 350.000€ (putem kredita na 10 godina uz dobru kamatu od 2,7%), 80.000€–100.000€ od klijenata/građana, 100.000€ iz sopstvenog ušteđenog kapitala, po osnovu poslovanja prethodnih godina. Sada više nemaju dugove, što će bankama olakšati finansiranje budućih investicija.

Općine kao provodnici nacionalnih programa potpore

Za projekte energetske zajednice koji zahtijevaju značajna kapitala ulaganja u infrastrukturu kao što su sistemi daljinskog grijanja, općinska garancija je ključna za dobivanje boljih uslova za kredite. bolje područje i ljude, kao i da steknu znanje, prijedloge ili direktnu podršku drugih **(pogledajte poglavlje 6 za više primjera).**

Često se finansiranje može osigurati za projekte ZOE putem zajedničkih ponuda sa općinama. U Ujedinjenom Kraljevstvu, Energetska zajednice Engleske je kreirala tabelu⁶⁴ mogućnosti finansiranja koja je besplatno dostupna na internetu kako bi se pomoglo u procjeni novih sredstava centralne vlade (i nekih drugih) koja će biti kanalisana uglavnom posredstvom lokalnih vlasti. ZOE Engleske je neprofitna organizacija koju su 2014. godine osnovali praktičari iz energetskog sektora i sada predstavlja više od 280 energetskih organizacija u zajednici i drugih zainteresovanih strana.

In U Nizozemskoj se subvencije daju putem Programa susjedstva bez fosilnog plina (PAW)⁶⁵. U sklopu PAW, 64 žive laboratorije istražuju kako se naselja mogu izgraditi bez fosilnog plina. U živim laboratorijama koriste se različite tehnologije. Osim toga, mjere izolacije su dio programa. Cilj je steći znanja i iskustva o različitim tehnologijama i organizacijskim strukturama. Vlada daje subvencije raznim živim laboratorijima. Ove subvencije traži općina koja također ima usmjeravajuću ulogu u provedbi projekata. Primjer PAW projekta je lokalna zadruga Ketelhuis WG66 u **Amsterdamu (NL)**. Toplotna mreža biće postavljena za 786 domaćinstava i 12 nestambenih zgrada. **Amsterdam (NL)** je dobio subvenciju od više od 7,7 miliona eura od PAW programa kako bi omogućio ovaj projekt.

ZOE koja djeluje kao kompanija za energetske usluge (ESCO)

Sve veći broj općina ugovara ESCO⁶⁷, kompaniju za energetske usluge, kako bi svoje javne zgrade učinile energetske efikasnim. ESCO ulaže u izolaciju, efikasnije grijanje/hlađenje i druge mjere, a uloženo im se vraća iz uštede u potrošnji energije. Općina od početka plaća manje za energiju, a nakon što ESCO nadoknadi troškove ulaganja, općina ostvaruje punu prednost. Kada ZOE djeluje kao ESCO, mogla bi se nazvati 'Zajednica energetske usluga, ESCOM'.

Pajopower finansira javnu LED uličnu rasvjetu (BE)

Godine 2017. **Halle (BE)** je odlučio promijeniti uličnu rasvjetu na učinkovitiji LED sistem duž četiri glavne pristupne ceste i odlučio dati svim stanovnicima priliku da suinvestiraju i usvoje vlastitu uličnu rasvjetu putem ugovora između grada i energetske zadruge lokalnog stanovništva **Pajopower**⁶⁸. U ovom slučaju zajednica obnovljivih izvora energije djeluje kao ESCO. **Pajopower** je prikupio novac od građana i finansirao investiciju koju je napravio grad.

Početno finansiranje za pokretanje zajednica obnovljive energije

Projekti ZOE često trebaju malo finansijskog poticaja na početku kako bi manji projekti započeli ili pomogli većim projektima kada su finansijski rizici veći. Ako je ZOE nova i/ili mala, povrat ulaganja koji općine dobivaju kao rezultat potencijalno je ogroman. To se povećava ako se uključe društveni povrat ulaganja i multiplikativni efekat ulaganja u lokalnu ekonomiju. Podrška se pruža u obliku zajmova ili bespovratnih sredstava i može se provoditi na različitim nivoima⁶⁹. Na primjer, **London (UK)** je uspostavio Fond energijske zajednice Londona⁷⁰ za podršku grupama u zajednici u ranim fazama razvoja projekata ZOE. Ovo može uključivati izradu studija izvodljivosti, plaćanje naknada za tehničko savjetovanje ili traženje pravnog savjeta.

Nezavisno razmišljanje u FRECo (UK)

U jesen 2013. skupina građana, koji su se međusobno upoznali kroz lokalnu tranzicijsku grupu Održivi Frome, odlučila je osnovati Frome zadrugu za obnovljivu energiju (FRECo). Grupa je uključivala članove nezavisnog gradskog vijeća i dva direktora iz susjedne ZOE – Bath i West ZOE⁷¹. Bez sredstava za pokretanje na horizontu, grupa je pitala Gradsko vijeće Fromea i Održivi Frome da li bi uložili po 500 funti za pokrivanje početnih troškova postavljanja. Dogovor je bio da će se ovo početno ulaganje pretvoriti u dionice zajednice tokom prve ponude dionica. Ova mala, ali vitalna investicija značila je da grupa može pokriti pravne troškove nove zadruge i postaviti svoju web stranicu freco.org. To je zauzvrat omogućilo grupi da osigura bespovratna sredstva za svoje prve aktivnosti koje su uključivale savjete o energijskoj efikasnosti i inicijativu otvorenih domova kako bi se prikazali načini za smanjenje emisija ugljika i troškova.

Kada je grupa pokrenula svoju prvu emisiju dionica 2014., kako bi postavila 200 kW solarne PV na lokalni medicinski centar i nogometni stadion, Gradsko vijeće i Održivi Frome dobili su potvrde o dionicama i postali su službeni članovi. To je značilo da su obje organizacije kasnije primile godišnji povrat od 6% u isplata kamata. Zadruga je prikupila 280.000 funti u četiri dana i uspjela je 100% finansirati instalacije putem dionica zajednice. Medicinska ordinacija otkupljuje solarnu energiju po sniženoj stopi od 20%, a zadruga je suosnovala novu tribinu za nogometni stadion.

Općina je nastavila podržavati zadrugu omogućavajući besplatno korištenje soba za sastanke, doprinoseći vremenom i stručnošću osoblja (**pogledajte poglavlje 4 za više primjera**) i razvila partnerske programe kao što su Frome solarne ulice Streets i Zeleni zdravi Frome (**pogledajte poglavlje 6 za više primjera**). Također su ugradili ciljeve oko 'podrške energije zajednice' u svoju strategiju klimatskih promjena (poglavlje 1) i postavili posebnu budžetsku liniju za ovu oblast rada u budžetu za otpornost i programu rada.

Za male općine kao što je **Frome (UK)**, ZOE donose nova ulaganja – u nekim slučajevima osiguravaju 100% kapitala, dok općinski stanodavac dobiva sniženu cijenu energije ili godišnju najamninu. To omogućuje realizaciju novih projekata, a da općina ne mora biti ograničena limitiranim budžetom.

Foto: FRECo

Razvojni fond pomaže u većim projektima (NL)

Energie Samen, zajedno sa Ministarstvom za ekonomska pitanja, InvestNL-om i Nacionalnim zelenim fondom osnovao je Razvojni fond⁷² za energetske zadrugе. Sa ovim fondom, dio početnih troškova za zadružne lokalne projekte održive energije; vjetroelektrane i (veći) solarni projekti mogu se unaprijed financirati. Trenutno se istražuje može li se proširiti za projekte održive toplote. Fond pokriva troškove koji nastanu u (rizičnoj) preliminarnoj fazi projekta. Tokom ove faze nije poznato da li će se projekat nastaviti ili ne. Zadrugе i udruženja za održivu energiju mogu posuditi novac od Razvojnog fonda za:

1. Jačanje kapaciteta za prilagođavanje neizbježnim utjecajima klimatskih promjena, podršku osoblju (supervizor projekta) iz povezanog projektnog ureda.
2. Lične izdatke/troškove za specijalističke studije ili druge neophodne djelimične korake kako bi se došlo do isplativog poslovnog slučaja i neopozive dozvole za projekat.

Kada se ostvari finansijsko zatvaranje projekta, zadruga će vratiti novac koji joj je stavljen na raspolaganje, uz naknadu. Na ovaj način se Fond za razvoj u konačnici sam održava. U slučaju da se projekat ne nastavi, zadruga ne mora vraćati pozajmicu.

Nacionalni fond za male općine za pokretanje projekata OIE (IT)

Villanovaforru i Ussaramanna (IT), oba sa nešto više od 500 stanovnika na ostrvu Sardinija, dobili su grantove određene talijanskom uredbom⁷³. Oni bi mogli uložiti ta sredstva, koja su namijenjena malim lokalnim općinama, ili lokalno, direktno u elektrane na obnovljive izvore energije ili u mjere energetske efikasnosti⁷⁴. Odlučili su da novac umjesto toga iskoriste za plaćanje studije izvodljivosti koju je za njih uradila Ėnostra⁷⁵, prvi nacionalni neprofitni i demokratski dobavljač električne energije iz obnovljivih izvora u Italiji. Novac su također iskoristili i za održavanje fotonaponskih postrojenja. U svakoj općini osnovana je ZOE sa oko 100 članova za proizvodnju i kolektivnu potrošnju proizvedene obnovljive energije.

Lokalne vlasti su odlučile da sve pogodnosti prepuste građanima, jer u regionu nema mnogo mogućnosti, a ljudima je trebalo dati razlog da tu ostanu – i uspjelo je. Mnogo novinara je otišlo tamo da intervjuše zajednice (**vidi poglavlje 2 za više primjera**). Uprkos svojoj veličini, postali su poznati u Italiji kao pioniri. Troškove pokretanja zajednice, izgradnje i upravljanja elektranom u cijelosti pokriva općina, dok naknade za vlastitu potrošnju energije (oko 118 € bruto za svaki dijeljeni MWh) i za prodaju upravitelju sistema (GSE) energije dostavljene u mrežu (po zonskoj cijeni) u cijelosti će se dodijeliti članovima zajednice. Dvije općine dobivaju puno zahtjeva od privatnih kompanija koje žele instalirati svoje vjetroelektrane, ali građani žele obrnuti proces: 'Mi odlučujemo odakle dolazi novac i gdje ćemo koju elektranu postaviti'.

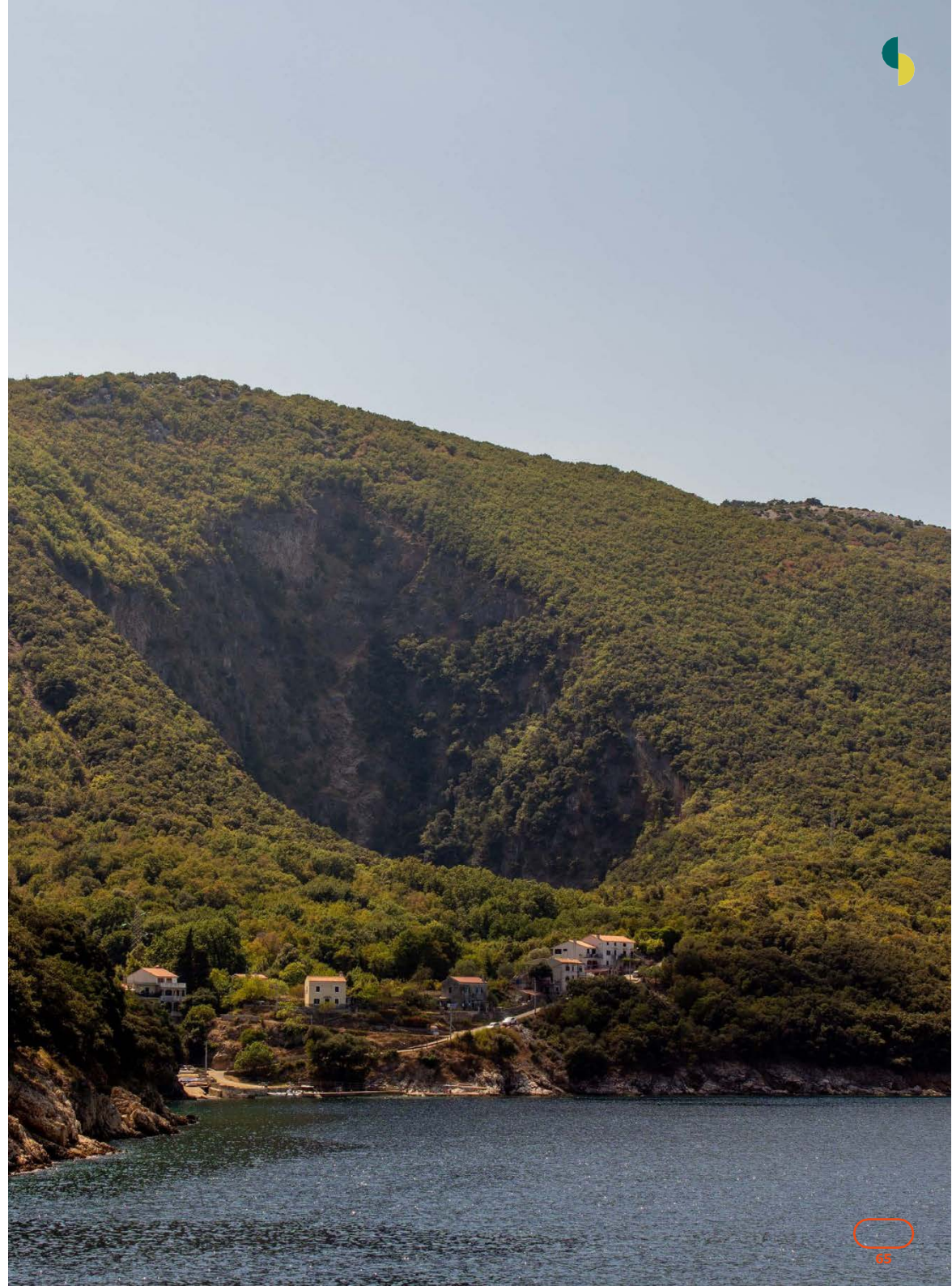
Grupno finansiranje

Grupno finansiranje (eng. crowdfunding) omogućuje prikupljačima sredstava prikupljanje novca od velikog broja ljudi putem internetskih platformi i to je siguran način da se osigura uključenost lokalnih zajednica u razvoj i finansiranje projekta.

Hrvatske općine ugađaju grupama osoba (HR)

Cresko-lošinjski arhipelag (HR) je 2022. godine pokrenuo kampanju grupnog finansiranja za prikupljanje finansijskih sredstava za kupovinu zemljišta i izradu projektne dokumentacije za solarnu elektranu Filozići. Kampanja je namjeravala prikupiti 65.000€ tokom 2 mjeseca, ali je bila uspješna u prikupljanju više od 100.000€ u samo 3 sedmice. Njihova kampanja inspirisana je radom Križevaca (HR) koje je Zelena energetska zadruga (ZEZ) podržala u prvoj inovativnoj kampanji grupnog finansiranja mikro zajmova u Hrvatskoj pokrenutoj 2018. godine za prikupljanje sredstava za dvije solarne elektrane. Zbog restriktivne zakonske regulative u Hrvatskoj, ZEZ nije bio u mogućnosti prikupljati kapital za proizvodne projekte putem članarina. Ukupna investicija od 50.000€ prikupljena je za 10 dana za prvu elektranu i za 2 dana za drugu elektranu. Građani ulagači, davatelji mikro kredita, ostvaruju godišnji povrat investicije u iznosu od 3,5 ili 4%, ovisno o pogonu u koji su uložili.

Foto:

4. Dijeljenje osoblja i resursa

Klimatska hitnost je kriza i treba je tretirati kao takvu. Da bi to mogle učiniti, lokalne samouprave se oslanjaju na svoje osoblje, što podrazumijeva dovoljno veliku lokalnu radnu snagu za obavljanje potrebnih zadataka. Međutim, općine imaju problema sa zapošljavanjem osoblja koje im je potrebno zbog ograničenih operativnih budžeta, strogih pravila o zaduživanju lokalne samouprave i potrebe da se poveća privlačnost zapošljavanja.

U okviru studije 'Ljudski kapaciteti u lokalnim samoupravama: ograničenje tranzicije stambenog fonda⁷⁶', jedna od ključnih preporuka je da se 'Osiguraju sredstva i potakne lokalna saradnja' preraspodjelom budžeta za finansiranje lokalnih radnih mjesta, poticanjem lokalne ili regionalne koordinacije za udruživanje lokalne radne snage, razmjenjujući opsežno najbolje lokalne prakse u vezi s ovim pitanjem.

Općine pomažu ZOE

Općine koje imaju stručno osoblje mogu dijeliti ljudske resurse sa ZOE, posebno zato što ZOE često zavise od neiskusnih, građana volontera da pripreme svoje projekte.

Plymouth (UK) je podržao stvaranje Energetske zajednice Plymouth-a (PEC), dodijelivši osoblje za izradu poslovnog plana i podršku u zapošljavanju 100 članova osnivača. Danas, udruženim naporima 12 zaposlenih, 200 članova sa stotinu aktivnih volontera, zadruga igra vitalnu ulogu u podršci domaćinstvima koja su izložena energijskom siromaštvu⁷⁷.

U okolini **Napulja (IT)**, UCSA⁷⁸, Zajednički ured za održivost općina **Palma Campania, San Gennaro Vesuviano, San Giuseppe Vesuviano i Striano (IT)** uložio je mnogo napora u podršku inicijativama koje vode građani. Uz pomoć odjeljenja za socijalnu zaštitu četiri općine, oni su preuzeli vodeću ulogu u uspostavljanju veza sa građanima kako bi uspostavili ZOE u četiri općine. Mnogo truda se ulaže u uključivanje lokalne omladine, jer su oni odlična ulazna tačka u zajednicu, a pokazali su veliko interesovanje za projekat. Aktivnosti sa mladima uglavnom su se fokusirale na podizanje svijesti o temi energetske demokratije, ali u novije vrijeme, zahvaljujući projektu koji finansira EU, UCSA pokušava uspostaviti ZOE za osiguravanje jeftine električne energije ranjivim domaćinstvima, ali i u drugim oćinama⁷⁹. To je dovelo do prijedloga da se uspostavi ZOE usmjerena na smanjenje energijskog siromaštva, na čelu s lokalnom katoličkom crkvom koju će djelimično finansirati privatna fondacija.

U **Briselu (BE)**, regionalna vlada nudi besplatne usluge 'posrednika za dijeljenje energije', Energie Commune⁸⁰, za građane i programere projekata koji bi željeli pokrenuti ZOE ili sudjelovati u dijeljenju energije. Na ovaj način će grupe građana i druge zainteresovane strane moći besplatno dobiti pravne, tehničke, administrativne i komunikacijske savjete.

ZOE pomažu općinama

Ponekad iskusne veće ZOE mogu podijeliti stručno osoblje s općinama i malim gradovima kako bi im pomogli u postizanju njihovih klimatskih i energijskih ciljeva.

Eko-napajanje (Eco-Powering) dva grada (BE)

Godine 2009. **Eeklo (BE)** je pripremio drugi natječaj za dvije dodatne vjetroturbine (**pogledajte poglavlje 8 za više informacija o Eeklu**). Grad nije postavio ponudu za iznos novca, već je odredio godišnju naknadu i pitao ponuđače šta osim novca mogu ponuditi gradu, građanima i malim i srednjim preduzećima.

Ecopower, belgijska zadruga koja finansira projekte obnovljive energije u Flandriji, natjecala se protiv velikih energetske poduzeća, pobijedila i ponudila gradu internog inženjera na pola radnog vremena da prouči druge mogućnosti kao što je korištenje otpadne toplote iz spalionice kućnog otpada za projekt daljinskog grijanja u gradu.

Grad **Leuven (BE)** tražio je partnera koji bi im pomogao ubrzati energijsku tranziciju u gradu⁸¹ okupljajući građane kako bi uspostavili ZOE i počeli ulagati u fotonaponsku energiju na (javnim) krovovima. Ecopower je pobijedio na tenderu i od tada pomaže gradu i pokrajini Flamanski Brabant, što je rezultiralo osnivanjem ili jačanjem 4 regionalne energetske zadruge.

KLIK pruža vrhunski uredski prostor (HR)

Križevci (HR), sa svojom vizijom energijske neovisnosti, ponudili su najbolju javnu zgradu lokalnoj zadrugi koja podržava njihovu viziju i izdvaja dio budžeta za djelovanje zadruge. Ovaj uredski prostor se nalazi u samom centru grada, mjestu koje većina građana redovno posjećuje, i služi kao izložbeni prostor za održivost gdje različite kompanije mogu da izlože svoje najbolje proizvode. KLIK energetska zadruga djeluje kao 'produžena ruka' Križevaca (HR) pomažući individualnim domaćinstvima, kompanijama ili poljoprivrednicima u energijskoj tranziciji. Ona građanima pruža energijske savjete, a lokalnim ili nacionalnim kompanijama u sektoru mjesto za promociju svojih proizvoda kako bi se informirani kupci povezali sa dobavljačima (**pogledajte poglavlje 6 za više primjera**).

Foto: Oranges and Lemons CC BY-NC-ND 2.0

Ustupanje uredskog prostora

Kada ZOE počne zapošljavati osoblje, općina može olakšati proces nudeći uredski prostor i pristup internetu, štampaču ili drugim uslugama. To može omogućiti ZOE da poduzme važne korake u svojoj profesionalizaciji.

Rad sa studentima

Mogućnosti rada ili pripravništva u općinama odličan su izbor za studente koji žele da istraže buduće karijerne mogućnosti, primjene znanja sa studija i istovremeno steknu dragocjeno radno iskustvo. Studenti također mogu unijeti dašak svježine u postojeće općinske odjele ili ZOE.

Studenti energije zajednice (BE, FR)

Unutar **Eurometropole Strasbourg (FR)** Odjel za energetiku ima do 3 pripravnika u isto vrijeme (jedan u odjelu za planiranje, jedan u odjelu za distribuciju energije i jedan u odjelu za obnovljive izvore energije). Svaki pripravnik⁸² radi u odjelu dvije sedmice mjesečno. U početku je pripravnik u odjelu za obnovljive izvore bio angažovan na tri godine kako bi pružao opću podršku, no posljednjih šest mjeseci posao će biti diplomski projekt sa punim radnim vremenom kako bi se pomoglo ZOE pod nazivom *Brasseurs d'énergie* da provede svoju prvu instalaciju solarne energije na krovu lokalne osnovne škole. Kako se novoosnovana ZOE muči s razvojem projekata zbog zakona o državnoj pomoći, potrebna je veća pomoć kako bi se podržala u razvoju novog poslovnog modela. Ugovori o pripravništvu uobičajeni su u mnogim državama članicama EU pa bi ovo mogla biti zanimljiva opcija za druge općine. Da biste saznali više o EU programima pripravništva u Evropi, slijedite ovaj [link](#)⁸³.

Leuven (BE) saraduje sa CORE, zadrugom studenata inženjerstva lokalnog univerziteta KULeuven i predanim partnerima koji razvijaju koncepte za efikasno i racionalno korištenje energije. Oni razvijaju rješenja u kojima su bitni i društvena relevantnost i ekonomska i tehnička izvodljivost. Podižući svijest, CORE⁸⁴ širi značaj zadružnog poduzetništva i racionalnog korištenja energije.

5. Razvoj pratećih platformi, alata i programa

Lokalne i regionalne vlasti i njihove evropske mreže gradova i općina ili evropske ili nacionalne federacije energetske zadruga mogu dati ključnu podršku energetskim zajednicama osmišljavanjem namjenskih alata i programa, kao i platformi za podršku.

Karte i atlasi

Mapiranje potencijala jednostavan je način pomoći građanima i zadrugama da otpočnu sa aktivnostima, pružanjem pregleda lokalnih nalazišta u smislu obnovljive energije ili dostupnog prostora za instalacije. Objavljivanje takvih karata, uključujući informacije o shemama dodjele bespovratnih sredstava i obrazovnim sadržajima može učiniti veliku razliku.

Vidjeti znači vjerovati (PT, HR, FR)

U **Lisabonu (PT)**, grad je razvio SOLIS, solarni katastar⁸⁵. Korištenjem SOLIS-a, građani imaju priliku da se uključe u lokalni energetski sistem. To se postiže registracijom vlastitih instalacija i pružanjem povratnih informacija. Postoji i mogućnost procjene proizvodnje električne energije na njihovom krovu, kao i povezanih investicija i prihoda. Također, platforma nudi informacije o tržišnim pravilima i komunikacijskim alatima kao što su infografike i kratki animirani filmovi.

Alati za mapiranje se postavljaju i u **Varaždinu (HR)**⁸⁶ gdje interaktivna web aplikacija, odnosno mapa koja prikazuje solarni potencijal, omogućava građanima iz svih 9 prigradskih naselja da izračunaju preporučenu snagu solarne elektrane na vlastitim objektima. Solarna karta, kao rezultat toga, prikazuje i investicione troškove instalacije, uštede energije i emisije CO2 kroz zanimljiva poređenja i što je najvažnije isplativost investicije u kojoj će grad sudjelovati u sufinansiranju postavljanja solarnih panela, tj. izradom projektne dokumentacije koju građani trebaju podnijeti u aplikaciji.

U **Parizu (FR)**, "Mon potentiel solaire⁸⁷" je alat koji građanima omogućava da izračunaju potencijal za solarnu proizvodnju na svom krovu. Može se koristiti u oblasti Ile-de-France. Drugi gradovi razvijaju toplotne atlase kako bi to učinili s otpadnom toplotom ili geotermalnom energijom⁸⁸.

Foto: SOLIS Lisabon

Sve na jednom mjestu (One-stop shop)

Općine također mogu stvoriti namjenske one-stop shopove za prikupljanje svih informacija potrebnih za uspostavu ZOE, početak zajedničkih obnova ili zajedničkih kupovina. One-stop shopovi također mogu pružiti znanje o mogućnostima finansiranja i drugim oblicima specijaliziranih savjeta grupama u zajednici, kao i prostor za raspravu i stvaranje novih projektnih ideja. One-stop shopovi mogu biti u obliku internetske platforme, namjenskog "pulta" unutar općine ili čak vanjske mreže koju podržava općina ili druga javna tijela.

Mnogi uspješni one-stop shopovi uspostavljeni su od strane općina ili uz njihovu podršku. **Valensija (ES)** je otvorila one-stop shop za energiju koju vodi Fondacija "València Clima y Energia", koja besplatno pomaže i savjetuje građane po svim pitanjima vezanim za energiju. Među brojnim uslugama, ovaj ured nudi pomoć građanima zainteresovanim za stvaranje ili pridruživanje energetske zajednici. Podržavajući stvaranje prve energetske zajednice u Valenciji u Castellaru – l'Oliveral (**vidi više u poglavlju 6**), Ured za energiju ponudio je posebne radionice o kolektivnoj potrošnji, detaljno objašnjavajući kako to funkcionise i dajući odgovore na sva tehnička pitanja.

Francusku mrežu ECLR (Energies Citoyennes Locales et Renouvelables) osnovali su 2014. Regija Occitania i francuska agencija za energiju – ADEME, kako bi podržali razmjenu znanja i stvorili prostor za raspravu među građanima u Occitaniji. Mnogi projekti su pokrenuti u okviru ove energetske zajednice uz njenu podršku.

Gent (BE) je razvio web stranicu⁸⁹ na kojoj stanovnici mogu provjeriti da li je kuća spremna za budućnost ili ne. Daje jasan pregled koja će ulaganja donijeti uštede.

Grad također podržava Energent, lokalnu energetska zadrugu, da uspostavi one-stop shop⁹⁰ za kolektivno renoviranje, čime bi se pozabavilo pitanjem obnove stambenih objekata na nivou cijelog susjedstva, umjesto kuću po kuću, uz više mogućnosti za razvoj energije u zajednici.

Austrijski koordinacijski ured za ZOE⁹¹ uspostavio je platformu razmjene za savezne i državnu vladu koja pruža kvalitetne informacije, podršku projektima i omogućuje koordiniranu razmjenu sa akterima. **Gradsko vijeće Beča (AT)** preko Urban Innovation Vienna (UIV) je partner Platforme i centralna kontakt tačka u gradu.

Prag (CZ) je odlučio uspostaviti „Zajednicu obnovljive energije u Pragu⁹², općinsku organizaciju koja djeluje kao „one-stop shop“ za povećanje instalacija obnovljive energije pružanjem energijskih procjena zgrada (javnih i privatnih), studija izvodljivosti za procjenu najbolje instalirane snage/kapaciteta, priprema grantova (nacionalni grant), tenderska podrška sa instalaterskim kompanijama. Zajednica ima dozvolu za proizvodnju i prodaju električne energije, prvo za gradske zgrade, a kasnije gradskim četvrtima, gradskim organizacijama, te na kraju stanovnicima i institucijama koje djeluju u gradu.

Online platforme

Online platforme mogu biti korisno sredstvo komunikacije za publiku koja bi inače promakla općini, pružajući relevantne vijesti o energijskom sektoru i uključujući informacije o tenderima. Oni mogu biti podrška građanima koji žele da započnu svoje energetske projekte.

Na sunčanoj strani (HR)

Uredi za okoliš i energetiku hrvatskih općina traže način da izgrade svoje kapacitete za informisanje građana o temama obnovljivih izvora energije i građanskog energijskog pokreta. Jedno je rješenje korištenje informacija dostupnih na tržištu kao što je platforma „Na sunčanoj strani”⁹³ koja sadrži najnovije i relevantne obrazovne materijale o ZOE i tehničkim aspektima energijskih projekata. Riječ je o platformi koju je dizajnirala i održava Zelena Energetska Zadruga, hrvatska energetska zadruga.

Platforma zajednica obnovljive energije (EU)

Projekti koje finansira EU (Horizon, LIFE, Interreg) moraju imati web stranicu koja prikazuje šta je urađeno na projektu i održavati je nekoliko godina nakon završetka projekta. U Interreg NWE ECCO projektu, partneri su zajedno razvili one-stop shop (OSS) za ZOE. REScoop.eu je primijetio sve veći broj web stranica i one-stop shop-ova te je predložio da dva EU projekta rade zajedno na stvaranju jedne centralne web stranice na kojoj se nalaze svi korisni alati i informacije o ZOE bez obzira na to ko ih je osnovao i u kojem projektu. Platforma ZOE zajednice⁹⁴ će od sada služiti ovoj svrsi, također i za ono što je razvijeno na projektu SCCALE, kao što je ovaj vodič za općine.

Foto: Platforma energetske zajednice

Akademije za energiju

Energija zajednice stvara prostore za edukaciju o pitanjima energije, klime i demokratije. ZOE podižu svijest o energijskoj tranziciji unutar zajednice i osnažuju građane da preduzmu akcije kao što je ušteda energije. Oni mogu nastaviti djelovati autonomno i neovisno na demokratski i ekonomski održiv način samo ako njima upravljaju ljudi koji su dovoljno obučeni, vješti i predani. Općine su u dobroj poziciji da potaknu i olakšaju te obrazovne prostore, pružajući informacije o temama povezanim s energijom.

Postoje različiti načini za stvaranje ovog obrazovnog prostora:

- ▼ **Tražiti od gradskog tima da podijeli stručnost** o renoviranju kuće ili mobilnosti, tokom radionice ili webinara
- ▼ **Omogućavanje peer-to-peer obuke**, kapitalizirajući na ljudskom kapitalu unutar zajednice
- ▼ **Stvaranje foruma** na kojem članovi mogu dijeliti savjete za energijski efikasne mjere u domovima.

Osim digitalnih ili papirnih alata i platformi, hibridni ili fizički događaji ostaju važan dio širenja koncepta energije zajednice.

Pariška klimatska akademija (FR)

Pariz (FR) je sredinom 2021. otvorio Académie du Climat u centru grada. To je mjesto posvećeno podsticanju ekološke tranzicije i ima za cilj edukaciju Parižana o ovoj temi. Program Académie du Climat je idealan prostor za prenošenje i pojačavanje obrazovnih aktivnosti koje vode inicijative od strane građana. Obrazovne platforme koje vodi grad, kao što je Académie du Climat, daju obrazovnim aktivnostima udruženja širi doseg i veći utjecaj. Na primjer, mreža lokalnih ambasadora Les Economies⁹⁵ redovno provodi aktivnosti podizanja svijesti o uštedi energije u Parizu. Među tim aktivnostima, razvili su kartašku igru zasnovanu na "hiljadu prekretnica⁹⁶", popularnoj kartaškoj igri u Francuskoj, ali sada prilagođenoj temi energijske dostatnosti. Ova igra će se koristiti i za obuku gradskih službenika i za podizanje svijesti u školama.

Foto: Enercoop

Evropska akademija građanske energije

REScoop.eu, njegov član Electra Energy Cooperative (GR), i drugi partneri na projektu **EUCENA**⁹⁷ (koji finansira EUKI), kao i projekt Compile (finansiran od strane EU Horizon 2020 R&I programa) organizovali su **trodnevnu ljetnu školu u Solunu (GR)** s ambicijom jačanja pokreta zajednica obnovljive energije u Evropi.

Cilj akademije bio je podsticanje umrežavanja na nivou EU i Balkana i razmjene ideja, alata, znanja i dobrih praksi među zemljama. Razmjena i saradnja pokreta za energetske zajednice istočne Evrope (gdje se građanska energija tek razvija), sa partnerima iz srednje i zapadne Evrope, koja već ima snažnu tradiciju građanske energije, omogućena je sa ambicijom da se podrži konsolidacija samog pokreta u istočnom dijelu Evrope.

Akademija je okupila više od 150 učesnika iz 24 zemlje širom (jugoistočne) Evrope, Balkana i regiona Kavkaza, postigavši veliku geografsku, kao i društvenu raznolikost, te rodnu ravnotežu među organizatorima, voditeljima sesija i učesnicima. U svojstvu govornika i fasilitatora angažovano je 25 ljudi koji su predstavljali 25 različitih organizacija. Trodnevni program uključivao je sesije na teme kao što su: Rodna pravda, Energijsko siromaštvo, Organizovanje pitanja oko izgradnje inicijativa za građansku energiju, kao i njihovo finansiranje. Također su obrađene teme Društvenog uticaja projekata građanske energije, Građanska energija i uloga općina, Pravedna tranzicija u regionima uglja, Energetska tržišta i uloga građana, Proces transpozicije evropskih direktiva, i Građanska energetska politika i zagovaranje. REScoop.eu će uz podršku Evropske klimatske fondacije (ECF) organizovati drugu akademiju 2023. godine.

6. Olakšavanje dijaloga između lokalnih aktera

Male ZOE mogu imati korisne kontakte i resurse, ali lokalne vlasti mogu imati veći doseg. Lokalne vlasti mogu biti od velike pomoći u povezivanju ZOE sa relevantnim ekonomskim akterima i drugim društvenim, ekološkim ili energijskim akterima u ovoj oblasti.

Posredovanje sa pravnim i tehničkim akterima

Lokalne vlasti mogu pomoći ZOE da se nose sa širokim spektrom pravnih i tehničkih aktera koji su uključeni u uspostavljanje ZOE. Praćenje ZOE kroz sve faze razvoja osigurava da se proces odvija nesmetano i uspješno.

Uloga razvojnih i energijskih agencija

Lokalne i regionalne razvojne ili energijske agencije također mogu biti uključene, budući da već blisko sarađuju sa gradovima u mnogim slučajevima i mogu podržati uspostavu shema ZOE.

Stani uz mene (ES)

U **Valenciji (ES)**, gradska fondacija za klimu i energiju, Valencia Clima i Energia, odigrala je ključnu ulogu u uspostavljanju ZOE u Castellar-L'Oliveralu, kroz sve njene faze razvoja. Na samom početku doprinijeli su u pisanju statuta udruženja, zahvaljujući ugovoru o saradnji sa Fondacijom Horta Sud, koja ima iskustvo u upravljanju udruženjem. Paralelno, Fondacija je podržala ZOE u svim općinskim administrativnim postupcima, dobivši dozvolu za korištenje krova javne zgrade „La Cebera“ (**vidi Poglavlje 8**), oko koje bi se osnovala zajednica. Nakon što je udruženje legalno registrovano i krov odobren, Valencia Clima i Energia stupila je u kontakt sa Energetskom zadrugom kako bi dobila prvi nacrt projekta potencijalnih fotonaponskih instalacija. Potom su djelovali kao posrednik i pravni savjetnik ZOE tokom cijelog dijaloga i procesa sa Zadrugom do zaključenja posla. Dok se ovaj dijalog odvijao, Fondacija je pomogla ZOE da ojača svoj model finansiranja i poslovanja: prvo tako što im je pomogla oko prijedloga projekta, da apliciraju za grant od regionalne vlasti IVACE, a zatim tako što im je pomogla da pronađu odgovarajući poslovni model, dajući im tehničku podršku, procjene i informativne materijale o zakonskim ograničenjima u vezi sa kolektivnom potrošnjom unutar španjolskog pravnog okvira. Nakon što je posao zaključen, Fondacija je djelovala kao posrednik sa općinskim organom za izdavanje dozvola kako bi se ubrzao proces dobijanja dozvola. Tokom instalacije, Fondacija je nastavila da pomaže projektu, pazeći da sve bude urađeno u skladu sa zahtjevima općine. Sada je Fondacija više fokusirana na olakšavanje i rješavanje problema povezivanja na mrežu.

Učenje, planiranje, rad (IR)

U Irskoj, Dublinska energetska agencija, Codema, koordinira podršku za više od 100 ZOE u Dublinu, **Dún Laoghaire–Rathdownu, Fingalu, Južnom Dublinu, Wicklowu, Kildareu i Meathu**. Agencija djeluje kao "koordinacioni mentor" svakome od njih, kako bi ih vodila kroz proces u tri koraka pod nazivom "Uči – planiraj – radi". Ovaj planirani pristup pomoći će zajednicama održive energije (SEC) da budu energijski efikasne, koriste obnovljivu energiju i razmotre pametna energetska rješenja. SEC program⁹⁸ značajno podržava Vladinu Bijelu knjigu o energetici „Tranzicija Irske na niskougljičnu energetska budućnost 2015.–2030.“ koja priznaje ključnu ulogu zajednica u olakšavanju razvoja energetske infrastrukture i u razvoju energetske efikasnosti, sigurnosti i održivosti (**vidi više u 1. poglavlju**).

Razvojna agencija ANKA promoviše lokalna partnerstva (GR)

U Grčkoj, Razvojna agencija regije Karditsa (ANKA) pomogla je u osnivanju Energeiakh Koinothta Karditsas Synpe (ESEK LLC), regionalne energetske zadruge. ANKA podržava i razvija nove kolektivne strukture koje doprinose društvenom razvoju i općem razvoju Karditse (GR). Glavni dioničari su lokalne vlasti i organizacije koje predstavljaju društvo Karditse, kao što su regije, općine, zadruge, privredne komore. Agencija je 2010. godine uspjela okupiti sve ključne aktere kako bi uspostavila energetska zadruga za poticanje obnovljive energije u regiji. 2019. godine energetska zadruga je pretvorena u ZOE, sa preko 400 članova, uključujući općine, mala i srednja preduzeća i lokalna udruženja. Glavna aktivnost ZOE je upravljanje postrojenjem na biomasu koja proizvode čvrsta biogoriva za proizvodnju energije za potrebe grijanja. Sirovina se sastoji od industrijskih ostataka kao što su piljevina, ostaci sječe kao što su grane, vrhovi i panjevi, koji dolaze iz šumskih zadruga. Partnerstva sa lokalnim vlastima omogućavaju ZOE da proširi lanac snabdevanja biljnom biomasom koja dolazi iz komunalnog otpada (grane i krošnje gradskog drveća). Ova urbana biomasa se procjenjuje na 1.000 – 2.000 tona godišnje.

Foto: Regionalna Vlada Karditsa

Povezivanje sa ODS-om

Lokalne ili regionalne općine mogu igrati ulogu u olakšavanju ili izgradnji dobrog odnosa između operatora distributivnog sistema (ODS) i lokalne ZOE. Ključne informacije koje pruža ODS olakšavaju ZOE procjenu da li je projekt izvediv ili ne i poboljšavaju rješavanje problema.

Francuska veza (FR)

U **Grenoble (FR)**, gradska uprava pomogla je lokalnoj ZOE da potpiše ugovor o saradnji sa operatorom distributivnog sistema (ODS) Enedis. Energ'Y Citoyennes dobio je podršku grada Grenoble-Alpes da postigne sporazum sa kompanijom Enedis kako bi mogli zatražiti procjenu troškova priključka tokom faze pred-studije solarnih projekata. To im omogućava da u vrlo ranoj fazi znaju da li je projekat određene snage izvediv sa stajališta priključka (tehnička i finansijska izvedivost).

U sporazumu, Energ'Y Citoyenne je uključila godišnje planove s gradom i Enedisom kako bi pregledali veze i pokušali uspostaviti dijalog s Enedisom radi što detaljnijeg saznanja informacija unaprijed, kao što su njihove procjene, itd. Također, tokom ovih planova, ukoliko postoji komplikovan projekat sa različitim sagovornicima u Grenobleu, Enedis pomaže pronaći rješenja za deblokadu situacije. U toku razvoja ovih planova Energ'Y Citoyennes dijeli s gradom informacije o tome koliko su veze koštale ili šta ih blokira.

Treneri i ambasadori za ZOE

Uloga koordinacije je ključna, jer ljudi uključeni u ZOE imaju iznimno važne vještine koje mogu doprinijeti stvaranju smislenih lokalnih projekata. Zato općine mogu iskoristiti ovo znanje i promovirati programe energijskih trenera ili ambasadora na svojim teritorijama.

Treneri ZOE (NL)

Treneri ZOE su aktivni u mnogim općinama u Nizozemskoj. Riječ je o volonterima koji građanima daju savjete o mogućnostima uštede energije. Većinu trenera obučava Hoom, zadruga koja je dio nacionalne energetske zadruge Energie Samen. U mnogim gradovima ovaj pristup podržava općina, između ostalog i plaćanjem obuke trenera. Pored trenera ZOE, koji daju energijske savjete pojedinim stanovnicima, na raznim mjestima su aktivni ulični ili kvartovski ambasadori. Ovi volonteri pokušavaju organizirati zajedničke akcije u svojoj ulici ili naselju. To može uključivati solarne projekte, zajedničku kupovinu ili zajedničko istraživanje mjera izolacije. Za ovu grupu, Energie Samen organizuje obuku savjetnika za zadruga u susjedstvu. Ove aktivnosti podržava i općina u raznim gradovima. U **Zwolleu (NL)**, lokalnu energetska zadruga Blauwvinger Energie⁹⁹ angažovala je općina da koordinira raspoređivanje energetskih autobusa. Za više informacija pogledajte web stranicu Blauwvinger Energie. Coöperatie Hoom100 je već obučio više od 3.000 trenera ZOE. Aktivni su u 138 općina. Zbog rastućih cijena energije, potražnja za ovim trenerima, a samim tim i potražnja za obukom, je trenutno veoma visoka.

Zajednice prakse

Članovi lokalne administracije koji rade na energijskim temama mogu se pridružiti Zajednici prakse (COP) oko Energije zajednice kako bi razmijenili znanja sa građanima i podijelili svoje viđenje i iskustva ZOE iz općine.

Potrebna je praksa (NL)

U **Zwolleu (NL)**, organizovana je zajednica prakse (COP) od kraja 2020. o pitanjima koja se tiču toplotne tranzicije¹⁰¹. Članovi općinskog energetskog tima kao i predstavnici mjesnih inicijativa učestvuju u zajednici prakse. Učesnici zajednice prakse na sastancima iznose svoja pitanja i dileme za diskusiju. Na ovaj način se gradi most između perspektive općine i perspektive ZOE. Dio procesa je i izražavanje i ispitivanje međusobnih predrasuda. Ovaj proces dovodi do povećanja međusobnog razumijevanja, jačeg pozicioniranja ZOE u općinskoj organizaciji i općinskoj upravi. Primjer dobre prakse za ovo pozicioniranje bio je vijećnikov poziv lokalnim ZOE da mu se pridruže u privatnoj loži na utakmici lokalnog fudbalskog kluba. Obično takvi pozivi idu velikim komercijalnim ili javnim partnerima općine.

Posrednici za toplotnu energiju

U Nizozemskoj¹⁰², ali i u Flamanskoj regiji u Belgiji, većina ljudi grije svoje domove fosilnim plinom. Klimatske promjene, a sada i rat koji je Rusija započela u Ukrajini, potiču nas da se riješimo, odnosno smanjimo ovisnost o ovom fosilnom gorivu. Posrednici za toplotnu energiju – ili na nizozemskom Warmtemakelaars – pomažu općinama i četvrtima da se prebace na drugi, održivi način grijanja i hlađenja naših zgrada.

Idemo se grijati (BE)

U **Kempenu**, sjevernom dijelu **pokrajine Antwerpen (BE)**, postoji međuopćinska organizacija pod nazivom IOK koja djeluje kao 'Porednik za toplotnu energiju'¹⁰³. Ona podržava lokalne vlasti u prijelazu na obnovljivo grijanje, pomažući odgovoriti na sljedeća pitanja:

„Koje su alternative fosilnom gasu na novim parcelama i projektima? Kada je primjereno opremiti nove stambene projekte toplotnom mrežom i kada su individualna rješenja najbolja opcija? Koji su dostupni obnovljivi izvori za napajanje toplotne mreže? I kako da ja, kao općina, osiguram da postojeće građevinsko nasljeđe može također preći na obnovljive izvore energije?’ IOK i partneri pokušavaju pronaći odgovor na ova pitanja u projektu 'Heat Makelaar Kempen'. Warmtemakelaar Kempen nadzirao je 6 općina od 2018. do 2021. Još 5 općina (**Herentals, Turnhout, Hoogstraten, Beerse i Geel**) dobilo je podršku u izradi plana grijanja. Na temelju mape zona grijanja, te su općine krenule s radom na uvođenju toplotne politike. U **Rijkevorselu (BE)**, planiranje toplote fokusiralo se na istraživanje pametnog grijanja u javnim zgradama. Projekat je završio u maju 2021., a njegov uspjeh je doveo do odobrenja daljnjeg projekta 'Heat Makelaar Kempen 2.0'. 11 dodatnih općina u **Kempenu (Balen, Grobbendonk, Meerhout, Merksplas, Mol, Nijlen, Oud-Turnhout, Ravels, Vosselaar i Westerlo)** poduzimaju korake prema planiranju grijanja uz pomoć Warmtemakelaar Kempen.

Model zajedničkog upravljanja

Lokalne vlasti mogu igrati važnu ulogu u uključivanju širokog spektra građana i drugih aktera u njihov prijelaz na klimatsku neutralnost. Angažovanjem civilnog i drugih sektora društva u stvaranju tranzicijske mape puta, lokalni donositelji odluka mogu okupiti ključne aktere i izgraditi sinergiju kako bi oživjeli sve vrste inicijativa, uključujući ZOE.

Putokaz za klimatsku neutralnost

Leuven 2030¹⁰⁴ je neprofitna organizacija osnovana 2013. godine od 60 članova, uključujući grad **Leuven (BE)** i predane građane. NVO je danas izrasla u solidnu organizaciju sa više od 600 članova. U organizaciji su podjednako zastupljeni stanovnici, kompanije, organizacije civilnog društva, institucije znanja i vlasti.

Godine 2018., Leuven 2030 izradio je Mapu puta 2025 – 2035 – 2050¹⁰⁵ uz pomoć agencije za urbanizam i više od 70 lokalnih stručnjaka. Evropska komisija je 2022. godine odabrala Leuven kao grad pionir za misiju "100 klimatski neutralnih i pametnih gradova do 2030.", podižući ambiciju za klimatsku neutralnost do 2030. godine. Da bi se ubrzala implementacija, Leuven2030 podržava Mapu puta finansijskim planom i prilagođenim planom. Trenutno je u toku ili je na vidiku 180 klimatskih inicijativa iz 13 programa. Tiču se stanovanja, mobilnosti, energije (uglavnom), poljoprivrede i prehrane, prirode i potrošnje itd. Vodi ih skupina od 18 koordinatora iz lokalne zajednice.

7. Pristup javnim lokacijama

Lokalna vlast posjeduje zgrade (gradske vijećnice, sportske dvorane i škole) i zemljište koje bi mogle koristiti ZOE koje traže slobodan prostor za svoje instalacije. Javne zgrade idealno su mjesto za projekte ZOE, jer se njihova upotreba rijetko mijenja tokom vremena, a to je također direktan način da takvi projekti budu od koristi lokalnoj zajednici, zahvaljujući jeftinijim računima za energiju. Kako bi se to moglo dogoditi, općina mora raspisati natječaj za pravo korištenja njene imovine. Budući da EU sve zadruge smatra dijelom socijalne ekonomije¹⁰⁶ vlastima je dozvoljeno favorizovati aktere iz socijalne ekonomije putem specifikacije svojih natječaja ili iznajmljivanjem lokacija po sniženoj cijeni.

Na primjer, u septembru 2020. odlukom vijeća **Strasbourg** **Eurometropol (FR)** odobreno je davanje tri javna krova ZOE na korištenje. U julu 2021. godine objavili su "poziv za iskazivanje interesa" za ugradnju fotonaponskog sistema na krov javne škole. Unutar ovog poziva dodali su sljedeću specifikaciju: "(...) Samo podnositelji zahtjeva s obrascem "građanska energetska zajednica" prema članovima L292 1 do L292 3 Zakona o energiji i Direktive (EU) 2019/944 Evropskog parlamenta i Vijeća od 5. juna 2019. ispunjavaju uslove za podnošenje zahtjeva." **Les Brasseurs d'Énergie**¹⁰⁷, lokalna energetska zadruga pobijedila je na natječaju i u međuvremenu postavlja infrastrukturu za ugradnju fotonaponskog sistema ([saznajte više o ovoj zadrugi u poglavlju 4 i 10](#)).

Predvodnik srednje i istočne Evrope (PL)

Serock (PL) je gradić od 4.000 stanovnika smješten sjeverno od glavnog grada Varšave. 2021. godine osnovana je energetska zadruga "Słoneczny Serock"¹⁰⁸ kao jedna od prvih energetskih zadruga u Poljskoj te srednjoj i istočnoj Evropi. Trenutno broji oko 60 članova i stalno raste. Zadruga gradi solarnu elektranu na mjestu bivšeg gradskog odlagališta otpada. Općina zadruzi daje zemljište u zakup, a nakon 'još neutvrđenog početnog perioda', zadruga će platiti zakup terena, ali po povlaštenoj cijeni o kojoj će pregovarati s općinom.

Imajte na umu da izbor prethodnog gradskog odlagališta otpada za ovaj projekt zahtijeva niz dozvola i posebnu pažnju.

Općina je od početka podržavala inicijativu građana. Grad Serock pokrenuo je energetska zadruga, stalni je partner u projektu, aktivira građane i zadruzi osigurava mjesto okupljanja. Predsjednik energetske zadruge kombinuje funkciju predsjednika s funkcijom voditelja odjela za infrastrukturu u Uredu grada i općine Serock (vidi više u 5. poglavlju). Gradonačelnik je također član energetske zadruge, a općina je direktni član zadruge (vidi više u 10. poglavlju).

20 vjetroturbina bez prigovora javnosti

Godine 1999. Eeklo (BE), mali grad u Flandriji s 20.000 stanovnika, napravio je prvi plan vjetroelektrana u Belgiji. Inspirisan motiviranim državnim službenikom, Eeklo (BE) je istraživao mogućnosti sakupljanja vlastitog vjetra kako bi grad opskrbio vlastitom električnom energijom. Organizovan je terenski posjet vjetroelektrani u obližnjoj Nizozemskoj gdje su ih naučili da je sudjelovanje građana ključno za prihvatanje. Grad je 2000. godine raspisao prvi javni natječaj za pronalazak partnera za izgradnju i eksploataciju 2 vjetroturbine. Važan elemenat evaluacije bio je u kojoj su mjeri lokalni građani i mala i srednja preduzeća mogli sudjelovati u finansiranju projekta. Iako je Ecopower u tom trenutku imao samo 30-ak članova i 50.000 € kapitala, grad nije oklijevao dodijeliti natječaj njima jer je Ecopower bio voljan prepustiti ljudima i malim i srednjim preduzećima Eekla 100% financiranje projekta. U roku od godinu dana izdane su dozvole za izgradnju i korištenje 3 vjetroturbine bez prigovora javnosti.

Godine 2009. Eeklo (BE) je pripremio drugi natječaj za još 2 vjetroturbine. Ecopower je ponovo pobijedio u konkurenciji velikih energetske preduzeća i ponovo nije zaprimljen nijedan prigovor kada su dozvole bile pod istragom. U novije vrijeme, kada je pokrajina poništila vjetropilanu grada i omogućila 15 dodatnih vjetroturbina duž autoceste, niko nije imao prigovor na građevinske dozvole. Nažalost, samo je jedna od ovih vjetroturbina bila u zadržanom vlasništvu. To je protivno volji pokrajine koja je željela najmanje 20% sudjelovanja građana u svim vjetroturbinama¹⁰⁹.

8. Kupovanje električne ili toplotne energije zajednice

Općine upravljaju mnogim javnim zgradama. To rezultira značajnim energetske potrebama koje se mogu zadovoljiti kupovinom obnovljive energije iz energetske projekata građana, što je dobar posao za okoliš, javnu potrošnju i lokalnu zajednicu.

Kupovanjem energije po trošku proizvodnje umjesto po tržišnoj cijeni, lokalna vlast garantuje povrat ulaganja zadrugama uz pristup jeftinijim ili jednostavno stabilnijim cijenama u vrijeme energetske krize. Osim toga, ovo bi moglo olakšati učešće građana kao investitora ili članova zajednice u vlasničkim strukturama projekata obnovljivih izvora energije.

Definisanje preferencijalnih kriterija u javnim natječajima

Da bi mogle ugovarati energetske zajednice, lokalne vlasti mogu u svojim tenderima definisati kvalitativne kriterije koji manje-više direktno favorizuju snabdjevanje električnom energijom u vlasništvu građana. Ovaj drugačiji način javnog nadmetanja, koji nije fokusiran samo na ekonomske faktore, već i na društvene aspekte, može donijeti stvarne promjene.

U Belgiji na primjer, **Eeklo (BE)** je raspisao natječaj za davanje koncesije za mrežu daljinskog grijanja zasnovanu na otpadnoj toploti i obnovljivim izvorima energije s najmanje 20% vlasništva građana i do 20/100 dodatnih bodova ako ne više. To je rezultiralo pobjedom na natječaju zadruga Ecopower u saradnji s energetsom kompanijom Veolia (**više o Eeklo-u u poglavljima 4 i 7**).

Okvirni ugovori

Općine ili drugi javni subjekti također mogu izraditi okvirne ugovore za snabdijevanje energijom za više zgrada odjednom. Glavna prednost okvirnog ugovora je to što uprava, škola ili neprofitna organizacija ne moraju svaki put provoditi javni natječaj, već mogu direktno iskoristiti ponudu. Ovo smanjuje administrativno opterećenje i ubrzava povećanje proizvodnje obnovljive energije.

Na primjer, **Vlaams EnergieBedrijf, VEB, (BE)**, javni snabdjevač energijom za vlasti u flamanskoj regiji i Briselu, pokrenuo je javni natječaj za okvirni ugovor o postavljanju solarnih panela uz učešće građana na krovovima zgrada javne uprave, škola i drugih javnih službi. Pobjeđivši na javnom natječaju, iskusne energetske zadruga poput Ecopower i BeauVent sada mogu izvršiti ovaj ugovor u saradnji sa lokalnim, manje iskusnim, energetske zadrugama.

Potpisivanje sporazuma o kupovini električne energije

Još jedna opcija koju treba razmotriti za javne objekte visoke potrošnje energije je potpisivanje direktnih sporazuma o kupovini električne energije (PPA) sa ZOE. Ovi dugoročni sporazumi osiguravaju finansijsku stabilnost zajednicama: omogućavaju im da imaju koristi od stabilnog toka prihoda (zasnovanog na fiksnoj cijeni električne energije tokom dugoročnog perioda) u nedostatku namjenskih shema podrške. Mogli bi se nazvati: 'Ugovori o kupovini električne energije zajednice: C-PPA'.

“Gradovi bi trebali ponuditi javno zemljište, javni podzemni prostor i javne krovove koje će koristiti energetske zadruga. “

Bob D'Haeseleer

Bivši dogradonačelnik Grada Eeklo

Foto: Lawrence Schoonbroodt

U Nizozemskoj su energetske zadruga u **Wageningen, Ede, Barneveld, Wijk bij Duurstede and Weert (NL)**¹¹⁰ počele isporučivati svoju lokalno proizvedenu energiju svojoj općini po cijeni proizvodnje. To znači da je svaki kWh koji općina koristi lokalno proizveden i da općina plaća cijenu troškova proizvodnje umjesto trenutne tržišne cijene. Sva ostala električna energija kupuje se sa međunarodnog tržišta. Ovaj model lokalnim ZOE daje sigurnost za njihova ulaganja i na taj način stimulira lokalnu proizvodnju. U vremenima kada je tržišna cijena viša od cijene proizvodnje (što je slučaj u trenutnoj energetskej krizi) to pruža općini stabilnu i jeftiniju cijenu energije.

Pirenejska energija (FR)

Preko općinskih granica Carlusa i Le Séquestre-a (FR), energetska zadruga, Enercoop Midi-Pyrénées¹¹¹, izgradila je svoj deseti solarni park. Ova instalacija također je zajednička samopotrošnja namijenjena za stanovnike i objekte koji se nalaze manje od 2 km od parka. U tom kontekstu, Le Séquestre (FR) kupuje električnu energiju od zadruga za svoje javne zgrade putem 4-godišnjeg ugovora o kupovini električne energije. Park proizvodi 325 MWh godišnje za snagu od 250 kWp. Ovaj park je nastao zahvaljujući dinamici lokalnih zalaganja. Općina Séquestre (FR) je identifikovala zemljište kao pogodno za energetske projekat građana i oni su također kontaktirali sve lokalne ključne zainteresovane strane i građane (vidi poglavlje 6).

Enercoop Midi-Pyrénées je također razvio alat pod nazivom „Elocoop“ koji omogućava lak pristup informacijama o operaciji kolektivne vlastite potrošnje (pogledajte poglavlje 5 za više primjera alata i platformi).

Sporazum o saradnji za općinsku školu (GR)

2021. godine, **Karditsa (GR)** je donijela odluku da Energetska zadruga Karditsa, ESEK doo, osigura pelet lokalnoj općinskoj školi, kako škola ne bi morala da se suočava sa rastućom cijenom fosilnog plina. Općina želi da zgrade kojima upravlja i koje ugošćuju javnost imaju koristi od čistije i razumnije proizvedene energije. Glavni cilj u 2022. godini je povećanje broja javnih zgrada koje će se grijati na biomasu. Prva veza će se koristiti kao pilot kako bi se vidjelo kako funkcioniše i kako bi se procijenile koristi i rezultati. Zatim bi u narednih nekoliko godina to moglo da se uradi u više škola jer je potencijal veliki: postoji oko 40 škola u Karditsi (GR) i selima oko nje (**saznajte više o Kardici u poglavlju 6**).

9. Sufinansiranje lokalnih projekata u zajedničkom vlasništvu

Općine mogu biti partner i suvlasnik lokalnog projekta sa ZOE. U ovom scenariju, dva odvojena subjekta zajednički ulažu, a javna sredstva dopijevaju u sredstvo zajedničkog ulaganja

Općine također često dobivaju bolju kamatu nego na većini bankovnih računa. Postoje također mogućnosti za ulaganja od strane općinskih penzionih fondova.

Dvostruko više energije i sudjelovanja (BE)

Ovaj projekat se sastoji od 6 vjetroturbina u Amelu i Büllingenu (BE), u njemačkom govornom području Belgije. Obje općine već su imale vjetroelektrane na svom području i znale su koliko je važno uključiti lokalno stanovništvo. Svjedočili su uspjehu zadruge Courant d'Air u Waimesu (BE) i odlučili da bi angažman građana trebao biti prioritet broj jedan pri razmatranju novih projekata. Na osnovu toga, općinska vijeća i Amela i Büllingena odlučila su organizovati javni natječaj za razvoj, izgradnju i operativno upravljanje vjetroelektranom. Kapacitet mreže bio je rezervisan godinama prije od strane općina.

Javni natječaj raspisan je u junu 2015. godine i izričito je zahtijevao sudjelovanje kako mještana tako i općina. Nivo angažmana imao je snažan utjecaj na konačnu evaluaciju i prije odabira pružatelja usluge. Courant d'Air i Ecopower podnijeli su zajednički prijedlog ponudivši do 60% projekta općinama. Preostalih 40% ostalo bi u rukama mještana koji djeluju kroz zadruge. Osim toga, Courant d'Air i Ecopower uključili su niz mjera energetske efikasnosti u svoju ponudu uglavnom ciljanih na privatne kuće i javne zgrade. Pobjedili su na natječaju. Kompanija EDF – koja se također javila na javni natječaj – odmah se žalila na odluku, ali je ubrzo odustala. Projekat se sastoji od 6 vjetroturbina ukupnog kapaciteta 21,6 MW. Dozvola je izdana, ali žalbe su još u toku.

10. Postajanje direktnim članom ZOE

Revidirane EU direktive paketa Čista energija za sve Evropljane potiču lokalne vlasti da se, uz svoje građane, te lokalna mala i srednja preduzeća, pridruže ZOE kao stvarni članovi, ali bez preuzimanja potpune kontrole. Direktno sudjelovanje u ZOE kao lokalne vlasti dobar je način da se predvodi tranzicija davanjem pozitivnog primjera, osiguravanjem pristupa kapitalu i osiguravanjem da ZOE brine o najranjivijima.

Najčešći slučaj je da se lokalne vlasti pridruže u oblasti proizvodnje energije, ali i u aktivnostima koje obuhvataju sve energetske usluge, od mobilnosti, energetske efikasnosti, agregacije i balansiranja.

Podrška najranjivijima

Da bi se osigurala pravedna tranzicija, važno je da ZOE uzmu u obzir najranjivije grupe stanovništva. Kada se općina pridruži ZOE u cilju javnog interesa u biti, ona može igrati ulogu u zbrinjavanju energetske siromašnih građana i da njihovom uključivanju u zajednicu.

Utrostručavanje napora za smanjenje energetske siromaštva na Kreti (GR)

Općine Minoa Pediadas, Archanes–Asterousia i Viannos (GR) članice su Minojske energetske zajednice. Minojska energija je osnovana u gradu Arkalochori na Kreti krajem 2019. godine, kao prva energetska zajednica na Kreti. Fokusira se na solidarnost i pružanje posebne pažnje ranjivim grupama. Krajnji cilj ove energetske zajednice je eliminacija energetske siromaštva i osiguranje ravnopravnog pristupa svim građanima Krete energetske potencijalu ostrva¹³. Općine su se pridružile od rane faze i pomogle u nekim proceduralnim, ali važnim pitanjima, kao što je zakup zemljišta (Poglavlje 7) po vrlo niskoj cijeni kako bi zajednica postavila svoja prva dva kolektivna solarna parka.

U septembru 2021. Arkalochori je pogodio snažan potres, prisilivši otprilike 20% stanovništva da privremeno promijeni mjesto stanovanja i ostavivši nekoliko stotina stanovnika bez krova nad glavom. Sa svojim drugim fotonaponskim parkom snage 1 MW, koji se finansira uz podršku Regionalne vlasti Krete, zajednica će osigurati besplatnu struju za 100 žrtava zemljotresa, porodica sa niskim primanjima. Osim toga, dio proizvedene energije iz ovih parkova koristit će se za napajanje nekih zgrada ovih općina, kao i od regionalne vlasti Krete (više o minojskoj energiji u 3. poglavlju).

Foto: Minojska energetska zajednica

Osiguranje kapitala

Pridruživanjem ZOE i kupovinom dionica, općina može pomoći novim projektima raspodjelom svog kapitala.

Na primjer, u septembru 2020., razmatranje je rezultiralo službenom odlukom **Eurométropole de Strasbourg (FR)** kojom se odobrava kupnja 100 dionica „Les Brasseurs d’Energie“, lokalne energetske zadruge. To je učinjeno u cilju povećanja vlasničkog kapitala za prve projekte koje će izvoditi „Les Brasseurs d’Energie“ (**više o ovoj zadrugi u poglavljima 4 i 7**).

Vodeći primjerom

Kada se općina direktno pridruži ZOE, ona šalje poruku svojoj biračkoj jedinici. Ne samo da šalje poruku da su lokalni čelnici predani i angažovani u tranziciji, već također širi vidljivost ZOE kao efikasanog načina za provedbu energetske tranzicije. Budući da je lokalnim čelnicima javni interes suštinski bitan, kada se pridruže ZOE, oni pomažu u njegovanju povjerenja i vjere u ovaj sistem kao onaj koji koristi lokalnoj zajednici (**više o izgradnji povjerenja u 2. poglavlju**).

Hrvatske općine koje se izdvajaju iz gomile (HR)

U Hrvatskoj, „Apsyrtydes“ je nova energetska zadruga uspostavljena za samoupravljanje energijom na cresko-lošinjskom arhipelagu, čiji je cilj upravljanje malom fotonaponskom farmom. To je prva energetska zadruga u Hrvatskoj koja ima 2 općine (Cres i Lošinj) u aktivnom zadružnom članstvu. Inspirisan uspjehom potpuno grupnog finansiranja solarne elektrane u Križevcima otvorene 2018. godine¹¹⁴, cresko-lošinjski arhipelag pokrenuo je kampanju grupnog finansiranja za kupovinu zemljišta i izradu projektne dokumentacije za solarnu elektranu Filozići. Kampanja je imala za cilj da prikupi 65.000€ tokom dva mjeseca, ali je uspjela prikupiti više od 100.000€ za samo tri sedmice. Kampanja je također uspjela regrutovati 23 nova člana u novoformiranu energetska zadrugu Apsyrtydes. Uspjehu ove kampanje doprinijele su ove dvije općine svojim primjerom. Kako su općine bile dio ZOE, pomogle su da projekat poveća vidljivost. Kao rezultat toga, lokalne zajednice su već bile dobro informisane o namjerama izgradnje elektrane i vjerovala su u njene koristi. To je pomoglo da se osigura doseg i efikasnost komunikacijske kampanje (**vidi poglavlje 2 za više primjera**), za koju je zadruga napravila video o pitanjima i odgovorima za promociju projekta, koristeći poznate članove zajednice, kao i način izgradnje većeg povjerenja i upoznatosti.

Posvećeno pravno lice za saradnju sa različitim zainteresovanim stranama

Mnogo prije nego što je Direktiva o obnovljivim izvorima energije revidirana i pružila zajedničku definiciju za zajednice obnovljive energije u kojima bi građani, općine i lokalna mala i srednja preduzeća mogli sarađivati, Francuska je već imala posebno pravno lice pogodno za to. Francuska je 2001. godine osnovala pravno lice koje također omogućava općini da sarađuje sa svojim građanima: SCIC¹⁵, „Société coopérative d'intérêt collectif” ili u prevodu „zadruga od kolektivnog interesa”. Može imati različite pravne oblike (SARL, SAS ili SA), svi sa promjenjivim kapitalom i zajedničkim ciljem: 'proizvodnja ili snabdijevanje roba i usluga od zajedničkog interesa koji imaju društveni karakter'.

Članovi SCIC-a moraju biti:

- ▼ **Prodizvođači roba i usluga** (uposlenici, rukovodioci);
- ▼ **Korisnici roba i usluga koje nudi zadruga** (kupci dobavljači ili rezidenti);
- ▼ **Druge vrste partnera**, fizičke ili pravne osobe privatnog ili javnog prava koje doprinose djelatnosti zadruga (kao što su kompanije, udruženja, zanatlije, volonteri, poljoprivrednici, zajednice).

Također je moguće stvoriti SCIC s neplaćenim proizvođačima dobara i usluga, čime se omogućuje osnivanje SCIC-a bez zaposlenih.

Posegnite za suncem (FR)

Cintegabelle (FR) je član Odbora direktora energetske zadruge Enercoop Midi-Pyrénées od 2019. Dvije godine ranije, vježbom izvdāča identifikovno je potencijalno mjesto za solarnu farmu na bivšem kamenolomu. Sastanci i razgovori sa lokalnim vlastima, koje su i vlasnici zemljišta, dobro su primljeni, budući da je razvoj lokalne obnovljive energije zadovoljio potrebe u tom području.

Godine 2018. Cintegabelle je postao član SCIC Enercoop Midi-Pyrénées, alata za energijsku tranziciju. Sljedeće godine solarni park je svečano otvoren s izabranim članovima i stanovnicima, a Cintegabelle se pridružila Odboru direktora zadruga. Do danas, nastavlja provoditi svoju viziju tranzicije predstavljajući lokalne vlasti zajedno sa ostalim članovima¹⁶.

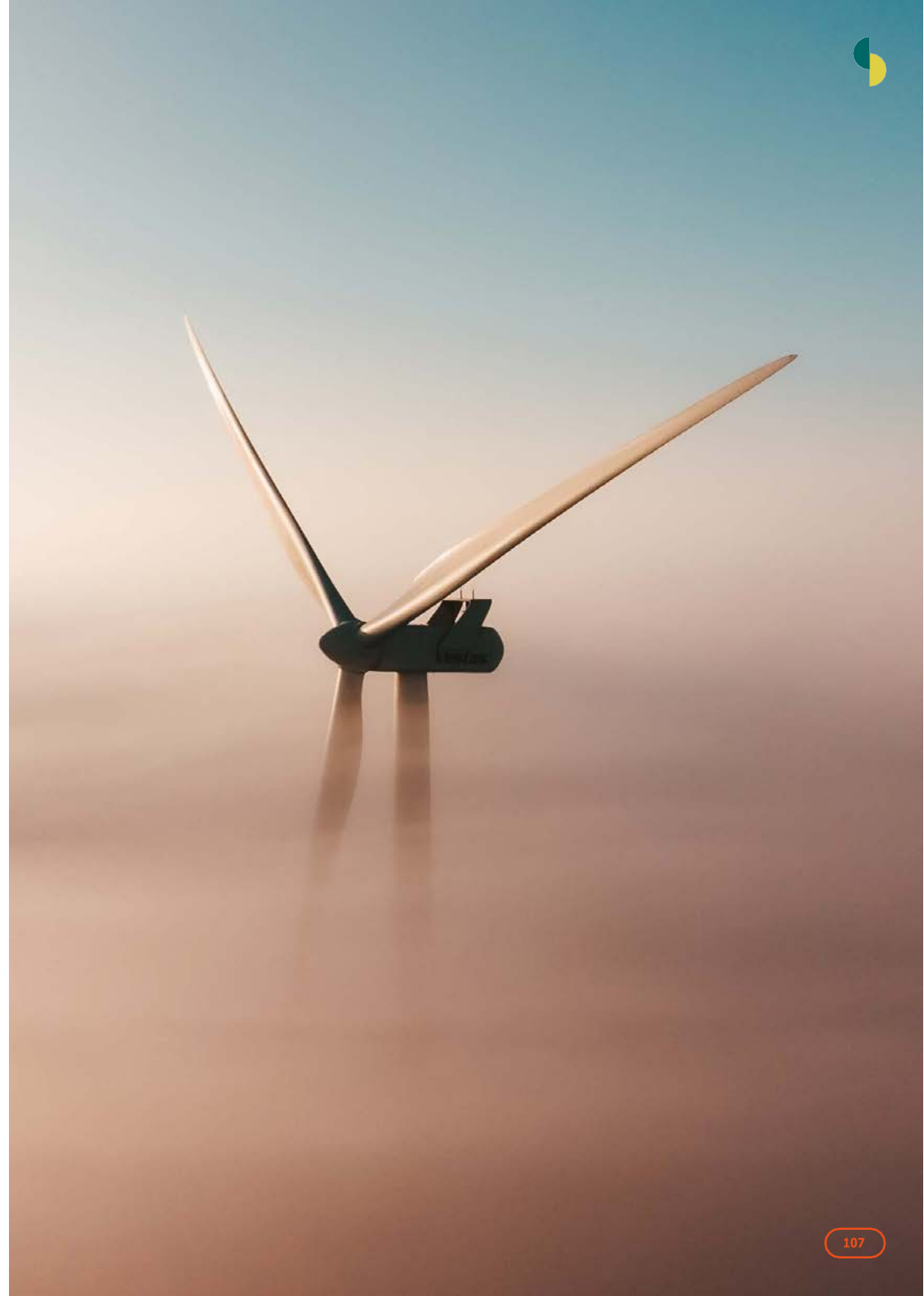
Društvo posebne namjene

Kada se tim za razvoj projekata obnovljive energije sastane tokom početne faze projekta, ponekad izbjegavaju nadmetanje zajedničkim razvojem projekta. Ovo rezultira osnivanjem društva posebne namjene (DPN). Ponekad nude općinama i građanima koji zahtijevaju sudjelovanje da s njima uspostave DPN. Kada je inicijator projekta energetska zadruga, taj DPN bismo mogli nazvati 'Društvo posebne namjene zajednice ili C-DPN'.

Dva grada su doživjela nešto novo (BE)

Pokrenuta 2010., **Moulins du Haut-Pays (MHP)** zajednica je obnovljivih izvora energije koja upravlja sa dvije vjetro turbine. Zajednicu obnovljivih izvora energije čine energetska zadruga **Émissions Zéro**, te općine **Dour** i **Quiévrain (BE)** u regiji Valonija. Dok je **Émissions Zéro** u početku posjedovao najveću količinu dionica, one su od 2015. podijeljeni (gotovo) 50-50 između dvije općine i zadruge, s jednakim pravom glasa.

Dvije vjetro turbine dio su vjetroelektrane **Dour-Quiévrain-Hensies**, koja se sastoji od 18 vjetro turbina, ukupnog kapaciteta od gotovo 40 MW. Godišnja proizvodnja vjetroelektrane jednaka je prosječnoj potrošnji 26.000 domaćinstava, što je dvostruko više od broja domaćinstava koja žive u tri dotične općine. Također je jedna od najvećih vjetroelektrana u Belgiji.

Komplementarni resursi

ENERGIJA ZAJEDNICE: PRAKTIČNI VODIČ ZA POVRAT ENERGIJE

Friends of the Earth Europe, REScoop.eu, Energy Cities, 2020

Dostupan na engleskom, francuskom, nizozemskom, poljskom, grčkom, češkom, španskom, rumunskom i portugalskom jeziku

Dostupan na <https://energycommunityplatform.eu/>

KOMUNIKACIJE ZAJEDNICE ENERGIJE

REScoop.eu, Energy Cities, 2022

Dostupno na <https://energycommunityplatform.eu/>

COMPILE, OPĆINSKI VODIČ

REScoop.eu, ZEZ, 2022

Dostupno na <https://energycommunityplatform.eu/>

IZGRADNJA ENERGETSKIH ZAJEDNICA

mPower project, 2022

Dostupno na <https://municipalpower.org/best-practice-guides/guide2/>

Reference

Finansirano putem Okvirnog programa Horizont
2020 Evropske unije

→ sccale203050.eu